

ZWARTBOEK

"BOERKAVERBOD"

**EEN PLEIDOOI VOOR DE AFSCHAFFING VAN HET
'BOERKAVERBOD'**

Meld Islamofobie

INHOUDSOPGAVE

PLEIDOOI	3
DOELWIT	3
SYMBOOLPOLITIEK.....	3
INSTITUTIONELE DISCRIMINATIE.....	4
BURGERARREST & REACTIE POLITIEK.....	4
VEILIGHEID & GEWELD	5
VOEDING ISLAMOFDOB KLIMAAT	5
COMMUNICATIE	6
ZICH STOREN AAN DE 'BOERKA'	7
EMANCIPATIE & BEWEGINGSVRIJHEID	7
AFSCHAFFING 'BOERKAVERBOD'	7
LEESWIJZER.....	8
1. ACHTERGROND EN KRITIEK 'BOERKAVERBOD'	9
1.1 OORSPRONG 'BOERKAVERBOD'.....	9
1.2 HET GEDEELTELIJK VERBOD GEZICHTSBEDEKKENDE KLEDING	9
1.3 NEUTRALE FORMULERING.....	10
1.4 KRITIEK OP DE WET	10
2. TOPJE VAN DE IJSBERG	13
2.1 AARD MELDINGEN.....	14
3. BURGERARREST AD: VEILIGHEID VAN MOSLIMA'S IN HET GEDING.....	15
3.1 BOERKA-KLOPJACHTEN.....	15
3.2 REACTIE POLITIEK.....	17
3.3 ZOMERRECES.....	17
4. ROL VAN DE POLITIE.....	18
4.1 DE PRAKTIJK	18
4.2 CRUCIAAL MOMENT	19
5. VAN COMMUNICATIE EN VEILIGHEID NAAR LAST ONDERVINDEN VAN.....	20
6. VROUWEN VOOR INGANG VERBOD LASTIG GEVALLEN.....	21
7. OOK NIET-NIQAABDRAGENDE MOSLIMA'S ZIJN DOELWIT	22

8. MEER DAN VERBALE AGRESSIE	25
9. UITSLUITING EN AGRESSIE OP PLEKKEN WAAR HET VERBOD NIET GELDT	28
10. KINDEREN GETUIGE VAN VERBALE EN FYSIEKE AANVALLEN JEGENS MOEDERS	31
11. VERSTERKING INSTITUTIONELE DISCRIMINATIE.....	33
12. ONNODIGE PROBLEMEN	35
13. INPERKING BEWEGINGSVRIJHEID EN ONTPLOOIINGSMOGELIJKHEDEN	38
14. CORONA EN MONDKAPJES: HET COMMUNICATIEARGUMENT.....	42
OVER STICHTING MELD ISLAMOFOBIE	45

PLEIDOOI

De afgelopen jaren hebben de Raad van State, Amnesty International, het College voor de Rechten van de Mens, diverse critici, academici en de draagsters zelf forse kritiek geuit op de *wet gedeeltelijk verbod gezichtsbedekkende kleding*. Prof. Annelies Moors, die jarenlang onderzoek deed onder vrouwen die de niqaab dragen en over het ‘niqaabdebat’, heeft het vaak gezegd: het verbod is een oplossing voor een probleem dat er niet is.¹ Het is slechts symboolpolitiek, maar zoals deze publicatie laat zien, heeft symboolpolitiek verstrekende gevolgen voor moslima’s die een gezichtssluier dragen.

In dit zwartboek illustreren wij aan de hand van meldingen ontvangen door Stichting Meld Islamofobie, het effect van het ‘boerkaverbod’ na één jaar. Onze eindconclusie luidt dat het ‘boerkaverbod’ niet bijdraagt aan betere communicatie of veiligheid, zoals het verbod officieel beoogde. We zien juist het tegenovergestelde: sinds het verbod van kracht is, is vooral de veiligheid van moslima’s die een gezichtssluier dragen in het geding. Het verbod voedt en versterkt het islamofobe klimaat. Het wordt vooral een legitimering om vrouwen die een gezichtssluier dragen uit te sluiten, onheus te bejegenen, te discrimineren en verbaal en fysiek aan te vallen. Daarom pleiten wij, Stichting Meld Islamofobie, voor de afschaffing van dit verbod.

DOELWIT

Veiligheid en communicatie zijn de voornaamste argumenten die aangevoerd worden ter verdediging van het verbod. Voorstanders van het verbod benadrukken dat het in Nederland de norm is dat we elkaars gezicht kunnen zien als we met elkaar communiceren. Gezichtsbedekking staat dit in de weg en creëert daardoor onveiligheidsgevoelens. Volgens de regering is een verbod noodzakelijk, omdat anders ‘de kwaliteit van de dienstverlening en de veiligheid onvoldoende gewaarborgd kunnen worden.’² Het verbod is per 1 augustus 2019 van kracht in onderwijsinstellingen, zorginstellingen, overheidsgebouwen en het openbaar vervoer.

In de wettekst gaat het niet specifiek of direct over de niqaab of de ‘boerka’. De formulering lijkt neutraal. Toch is het duidelijk voor wie deze wet bedoeld is: moslimvrouwen die een gezichtssluier dragen. Zelfs op de website van de Rijksoverheid staat letterlijk dat dit verbod in de volksmond beter bekend staat als het ‘boerkaverbod’ of niqaabverbod.³ Politici en media noemen de wet consequent het ‘boerkaverbod’ of ‘niqaabverbod’. Zij refereren hiermee aan de oorsprong van dit verbod; de motie van Geert Wilders in 2005 die pleitte voor een totaalverbod op de ‘boerka’ in de openbare ruimte. In politieke debatten zien we ook dat het vooral gaat over moslimvrouwen die een gezichtssluier dragen en zelden over burgers die een bivakmuts of een andere vorm van gezichtsbedekking dragen. Dit zwartboek laat zien dat in de praktijk inderdaad vooral moslimvrouwen die een gezichtssluier dragen, doelwit zijn van deze wet.

SYMBOOLPOLITIEK

In Nederland dragen naar schatting 200 tot 400 vrouwen een gezichtssluier. De instellingen waar het verbod geldt, hebben niet om het verbod gevraagd, omdat er simpelweg geen problemen waren met moslima’s die een gezichtssluier dragen. Sterker nog, artsenfederatie KNMG heeft zich in 2015 uitgesproken tegen het

¹ Zie bijvoorbeeld: Moors, A. (2009). *Gezichtssluiers. Draagsters en debatten*. Amsterdam: (z.u.).

² Raad van State (2015, 15 juli). *Wet gedeeltelijk verbod gezichtsbedekkende kleding*. Geraadpleegd van: <https://www.raadvanstate.nl/@63763/w04-15-0170/>

³ Rijksoverheid (z.d.). *Gedeeltelijk verbod gezichtsbedekkende kleding*. Geraadpleegd van: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gezichtsbedekkende-kleding-in-de-media-boerkaverbod/gezichtsbedekkende-kleding-gedeeltelijk-verbieden>

verbod.⁴ Deze zou onwenselijk en onnodig zijn en haaks staan op de zorgplicht waar artsen aan gebonden zijn. In aanloop naar 1 augustus 2019 hebben openbaarvervoerbedrijven aangegeven dat wet onwerkbaar voor hen is. Tot slot hebben instellingen en sectoren waar het verbod geldt al de mogelijkheid om huisregels op te stellen die communicatie en identificatieproblemen kunnen ondervangen. Daar is geen wet voor nodig. Met andere woorden: deze vrouwen vormen geen maatschappelijk probleem en deze wet is niets anders dan symboolpolitiek.

INSTITUTIONELE DISCRIMINATIE

Dat de politiek een wet desondanks noodzakelijk acht, wekt de indruk bij burgers dat er wel sprake is van een groot probleem. Sterker nog: uit deze publicatie komt naar voren dat de politiek met deze wet juist problemen heeft gecreëerd waar voorheen geen problemen waren. Het verbod werkt indirect institutionele discriminatie in de hand. Het College voor de Rechten van de Mens (CRM) wees er al op dat door deze wet bijvoorbeeld het recht op de toegang tot de rechter aangetast kan worden.⁵ De toegang tot, onder andere, overheidsinstellingen wordt bemoeilijkt en het zijn vooral moslimvrouwen met een gezichtssluier die hierdoor getroffen worden. Voorheen beschikten de meeste instellingen over huisregels met betrekking tot identificatie. In de praktijk betekende dit dat moslimvrouwen met een gezichtssluier zich moesten identificeren en vervolgens geholpen konden worden. Door het verbod bestaat deze mogelijkheid niet meer, waardoor het voor vrouwen lastiger is geworden om hun zaken te regelen bij instanties.

Het verbod zorgt ook voor onnodige spanningen, confrontaties en intimiderende situaties met vooral beveiligers, chauffeurs en conducteurs. Openbaarvervoerbedrijven hebben vaak aangegeven dat zij geen problemen hebben met vrouwen die een gezichtssluier dragen. Wanneer aan deze vrouwen gevraagd werd om zich te identificeren dan gebeurde dit zonder problemen. Door deze wet worden chauffeurs voor dilemma's geplaatst die kunnen escaleren en zijn ze juist opgezadeld met een probleem.

BURGERARREST & REACTIE POLITIEK

Op 31 juli 2019 publiceerde het AD het artikel *Vier vragen beantwoord over het boerka-verbod*.⁶ De titel van het artikel en de voorpagina van het AD bevestigden nogmaals dat het publieke debat rondom de wet niet gaat over gezichtsbedekkende kleding in het algemeen, maar om moslimvrouwen die een gezichtssluier dragen. De krant attendeerde haar lezers erop dat burgers gerechtigd zijn om een burgerarrest uit te voeren als ze zien dat niet gehandhaafd wordt op plekken waar het verbod geldt en zij zich 'storen' aan een nikaabdragende vrouw. In het artikel wordt uitgelegd hoe het burgerarrest werkt en dat het is toegestaan om de 'overtreder' tegen de grond te werken.

Op sociale media werden, naar aanleiding van het artikel, diverse aankondigen gedaan voor 'boerkaklopjachten'. In de politiek is her en der hier afkeurend op gereageerd, maar daar bleef het dan ook bij. Er werd en wordt niet veel gedaan om de veiligheid van de vrouwen te waarborgen, ook al is er een wet geschapen waarmee deze vrouwen doelwit van agressie, haat en uitsluiting worden.

Dat het burgerarrest ter sprake is gekomen betekent niet dat burgers een vrijbrief hebben om moslima's in de publieke ruimte onheus te bejegenen, verbaal of fysiek aan te vallen en georganiseerd eigen rechter te spelen.

⁴ KNMG (2015, 30 november). *KNMG: 'Boerkaverbod onwenselijk en onnodig'*. Geraadpleegd van: <https://www.medischcontact.nl/nieuws/laatste-nieuws/artikel/knmg-boerkaverbod-onwenselijk-en-onnodig.htm>

⁵ College voor de Rechten van de Mens (2019, 1 augustus). *Verbod gezichtsbedekkende kleding*. Geraadpleegd van: <https://mensenrechten.nl/nl/toegelicht/verbod-gezichtsbedekkende-kleding>

⁶ Winterman, P. (2019, 31 juli). *Vier vragen beantwoord over het boerka-verbod*. Geraadpleegd van: <https://www.ad.nl/binnenland/vier-vragen-beantwoord-over-het-boerka-verbod-br~a8b9ed9a/>

Ook hadden volksvertegenwoordigers moeten benadrukken dat het niet om een totaalverbod gaat. Deze publicatie laat zien dat deze indruk -dat het wel een totaalverbod is en iedereen kan ingrijpen- wel is ontstaan en blijkbaar breed gedragen wordt in de samenleving. Dit zien we terug in diverse meldingen die bij ons zijn gedaan. Zo werden vrouwen vooral aangesproken en zelfs aangevallen op plekken waar het verbod niet geldt, zoals op straat en in winkels.

VEILIGHEID & GEWELD

Klopjachten zoals die we in Hollywood-films zien bleven uit, maar we zagen wel een golf aan verbale en fysieke islamofobe aanvallen op moslimvrouwen. Moslima's die een gezichtssluier dragen voelden zich niet meer veilig. Er werden zelfs *boerka-buddy* groepen opgezet om vrouwen die een niqaab dragen te vergezellen op straat.⁷ Zorgen dat de oproepen tot klopjachten tot een daadwerkelijke geweldsgolf kunnen leiden, zijn niet onterecht.⁸ Geweld jegens moslima's is al langer aan de orde van de dag. Na de aanslag op Charlie Hebdo in 2015 zagen we in diverse Europese landen, waaronder Nederland, een geweldsgolf ontstaan waarbij vooral moslima's het doelwit werden van verbale en fysieke agressie en geweld.⁹

Ook nu zien we dat vrouwen niet alleen slachtoffer zijn van verbale intimidatie, maar ook van fysiek geweld. De meldingen in deze publicatie laten zien dat vrouwen zijn bespuugd, bedreigd en geïntimideerd. Vaak gebeurt dit overdag op plekken waar het verbod niet geldt en er niet toe doet. Schrikbarend is dat bij ongeveer de helft van de gevallen minderjarige kinderen aanwezig waren: zij hebben moeten toezien hoe hun moeder, die een gezichtssluier draagt, doelwit werd van verbale agressie, opmerkingen en geweld. Het idee dat het om een totaalverbod gaat en dat iedereen mag ingrijpen, leeft blijkbaar sterk onder de ouders.

Opvallend is dat gevoelens van onveiligheid in de samenleving genoemd worden als legitimatie van een exceptionele overheidsmaatregel als het verbod op gezichtsbedekkende kleding, maar dat de veiligheid van de vrouwen in kwestie nog nooit onderdeel is geweest van beleidsmaatregelen. Weliswaar zijn agressie en fysieke aanvallen op deze vrouwen veroordeeld door politici, maar dit is nooit gevolgd door actie vanuit politici en beleidsmakers.

VOEDING ISLAMOFOOB KLIMAAT

Dat vrouwen met verbale of fysieke agressie bejegend worden, heeft niets te maken met een ander die niet met hen zou kunnen communiceren. En als we het over veiligheid hebben: het zijn niet de vrouwen die omstanders aanvallen of onheus bejegenen, maar juist andersom. Al deze meldingen laten nogmaals zien dat het 'boerkaverbod' al lang niet meer gaat over communicatie en veiligheid. Het verbod heeft vooral het islamofobe klimaat gevoed en versterkt. De wet wordt aangegrepen om discriminatiepraktijken en islamofob geweld te legitimeren. Dat blijkt ook uit het feit dat de meeste meldingen die Meld Islamofobie heeft ontvangen, betrekking hebben op plekken waar het verbod niet geldt. De meeste vrouwen werden vooral doelwit op plekken zoals de straat en in winkels. Zij werden overdag agressief bejegend door omstanders. In

⁷ RTL Nieuws (2019, 1 augustus). *Actie #boerkabuddies groot succes: veel meer helpers dan draagsters*. Geraadpleegd van: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/4800621/boerkabuddies-boerkaverbod-nikab-niqaab-boerka-twitter-safa>

⁸ Enkele voorbeelden: Joop (2019, 31 juli). *'AD zet aan tot geweld tegen boerkadraagsters*. Geraadpleegd van: <https://joop.bnnvara.nl/nieuws/ad-zet-aan-tot-geweld-tegen-boerkadraagsters>; El Johari, A. (2019, 1 augustus). *AD-artikel burgerarrest zet aan tot heksenjacht op moslima's*. Geraadpleegd van: <https://joop.bnnvara.nl/opinies/ad-artikel-over-burgerarrest-boerkadraagsters-zet-aan-tot-geweld>; Vissers, P. (2019, 1 augustus). *Wie handhaaft het boerkaverbod? (dat eigenlijk niet zo mag heten)*. Geraadpleegd van: <https://www.trouw.nl/binnenland/wie-handhaaft-het-boerkaverbod-dat-eigenlijk-niet-zo-mag-heten~b520a875/>

⁹ Abaaziz, I. (2016). *Jaarrapport 2015*. Den Haag: (z.u.). Geraadpleegd van: <https://www.meldislamofobie.org/jaarrapport-2015/>

veel gevallen werd er geroepen dat het verboden is om de niqaab te dragen. Dit bevestigt nogmaals dat het idee sterk leeft dat het 'boerkaverbod' een totaalverbod is. Ook duidt dit erop dat de wet heeft bijgedragen aan de normalisering van islamofobie, want blijkbaar vindt men het geen probleem om moslimvrouwen met een gezichtssluier op soms zeer vijandige agressieve wijze aan te spreken.

Opmerkelijk is dat het 'boerkaverbod' niet alleen vrouwen treft die een gezichtssluier dragen. Wij hebben diverse meldingen gekregen van vrouwen die geen gezichtssluier dragen, maar een hoofddoek of khimaar, en die naar aanleiding van het verbod doelwit werden van aanvallen met een islamofob signatuur. Ook zien we dat vrouwen voor 1 augustus op straat door mensen gewaarschuwd werden dat 'het' straks niet meer mag. Met 'het' werd een niqaab of 'boerka' bedoeld. Dit waren geen alerte ambtenaren, conducteurs of ziekenhuismedewerkers in instellingen waar het verbod van kracht zou worden, maar willekeurige burgers op plekken waar het verbod niet geldt.

COMMUNICATIE

Sinds de uitbraak van COVID-19 zien we mondkapjes steeds vaker opduiken in het straatbeeld. Per 1 juni zijn mondkapjes zelfs verplicht in het openbaar vervoer. Sinds het aantal besmettingen toeneemt na de lockdown-versepeling van 1 juli - het begin van de zomervakantie en het toeristenseizoen - hadden Amsterdam en Rotterdam per 5 augustus 2020 de mondkapjesplicht uitgebreid naar drukke gebieden in de stad. Na een proefperiode is in beide steden dit komen te vervallen.

Een mondkapjesplicht is in essentie niet in strijd met het 'boerkaverbod', omdat in de wet uitzonderingen zijn opgenomen. Op de website van Rijksoverheid stond ook lange tijd dat door de mondkapjesplicht het verbod tijdelijk was opgeheven in het OV. Dit reglement is na verloop van de tijd echter aangepast.

De mondkapjesplicht plaatst vraagtekens bij het communicatieargument. In hoeverre is dit argument nog houdbaar? Tegenwoordig lopen er zoveel mensen rond met mondkapjes en daar lijkt men geen problemen mee te hebben. Blijkbaar staat gezichtsbedekking de communicatie niet in de weg, want tot nu toe zijn daar geen klachten of maatschappelijke discussies over ontstaan. Mondkapjes leiden ook niet tot gevoelens van onveiligheid omdat een deel van het gezicht verhuld is. Waarom vormt dit wel een probleem als het een islamitische vrouw is die een gezichtssluier draagt?

De meldingen die wij hebben ontvangen sinds de uitbraak van COVID-19, laten wederom zien dat niet gezichtsbedekking maar vooral de islamitische uitstraling van de drager als problematisch wordt gezien. Zo hebben we meldingen ontvangen van vrouwen die een hoofddoek dragen en, net zoals andere passagiers, een mondkapje droegen in het openbaar vervoer. Deze vrouwen werden lastiggevallen door chauffeurs of conducteurs die zich genoodzaakt voelden om hen aan te spreken alsof ze in overtreding van het 'boerkaverbod' waren. Verder hebben we een melding ontvangen van een vrouw die dienstverlening geweigerd werd bij de gemeente omdat ze een mondkapje droeg, terwijl anderen wel werden geholpen.¹⁰

¹⁰ Rubio, I. (2020, 15 juli). *Den Haag: 'Moslima's met mondkapje worden niet geweigerd'* Geraadpleegd van: <https://www.ad.nl/den-haag/den-haag-moslima-s-met-mondkapje-worden-niet-geweigerd~a4d06912/> En: Rubio, I. (2020, 18 juni) *Moslima met mondkapje 'geweerd' bij gemeente: 'Maar er is toch geen verbod op mondkapjes!'* Geraadpleegd van: <https://www.ad.nl/den-haag/moslima-met-mondkapje-geweerd-bij-gemeente-maar-er-is-toch-geen-verbod-op-mondkapjes~a3664806/>

ZICH STOREN AAN DE 'BOERKA'

We constateren ook een verschuiving: in de praktijk gaat het verbod niet meer over communicatie en veiligheid, maar gaat het vooral om 'last ondervinden van de boerka' en ongemak. Dit zien we heel duidelijk terug in het AD-artikel over het burgerarrest. Daarin staat letterlijk dat je als burger mag ingrijpen als je last ondervindt van de boerka of niqaab. Ook in de commentaren op sociale media en in de meldingen zien we dat het niet over communicatie en veiligheid gaat, maar om het feit dat mensen zich eraan 'storen', en dat ze daarom vinden dat ze in hun recht staan wanneer ze er iets tegen doen. Er zijn ook politici die het hebben over ongemak wanneer ze het hebben over 'boerka's'.¹¹

EMANCIPATIE & BEWEGINGSVRIJHEID

Tot slot heeft het 'boerkaverbod' bij meldsters ertoe geleid dat hun bewegingsvrijheid en ontplooiingsmogelijkheden enorm ingeperkt zijn. Dit geldt vooral voor vrouwen die afhankelijk zijn van het openbaar vervoer. Om riskante situaties te mijden, gaan ze plekken uit de weg waar ze een vergrote kans lopen op escalatie. Sommigen maken zelfs een risicoanalyse voordat ze naar buiten gaan. Ook het soms aangevoerde argument dat een niqaabverbod een emanciperende werking zou hebben slaat de plank dus volledig mis; de wet heeft er juist voor gezorgd dat veel vrouwen niet meer naar buiten durven en minder participeren in het openbare leven.

AFSCHAFFING 'BOERKAVERBOD'

Het 'boerkaverbod' is een beperkt verbod, maar heeft een grote impact op moslima's. Het gaat immers om belangrijke sectoren waar het van kracht is: het OV, onderwijs, overheidsinstellingen en de zorg. En daarnaast bestrijkt het ook de rest van de openbare ruimte blijkbaar. Het verbod gaat al lang niet meer over communicatie of het tegengaan van gevoelens van onveiligheid. Het zijn niet de vrouwen met gezichtssluiers die omstanders aanvallen of onheus bejegen, maar juist andersom. In de praktijk wordt dit verbod vooral gebruikt om uiting te geven aan islamofobe sentimenten: van verbale agressie tot fysiek geweld, van uitsluiting tot versterking van institutionele discriminatie. De veiligheid en welzijn van deze vrouwen is in het geding. De enige manier deze vrouwen in kwestie te beschermen is niet om het verbod beter te handhaven of uit te breiden. Dat zou niks afdoen aan de aard van de vijandelijke reacties. Alleen het volledig intrekken van het verbod, kan de situatie enigszins verbeteren.

De afgelopen maanden ging het in de politiek vaak over (institutioneel) racisme en discriminatie. De toeslagen-affaire van de Belastingdienst laat nogmaals zien hoe ver discriminatie kan reiken en dat het hoog tijd is om racisme en discriminatie daadwerkelijk aan te pakken. Ook deze wet is een voorbeeld van institutioneel racisme, seksisme en discriminatie, want het verankert het uitzonderen en anders bejegenen van een groep burgers in de wet. Het 'boerkaverbod' is ontstaan vanuit expliciet islamofobe retoriek van de PVV, is op een discriminerende manier ingericht, wordt als zodanig gebruikt en versterkt reeds bestaande islamofobie.

Politici stellen vaak de vraag wat ze dan concreet zouden kunnen doen om discriminatie en racisme te bestrijden. Stichting Meld Islamofobie heeft daar een antwoord op:

Op basis van dit zwartboek vragen we u de wet gedeeltelijk verbod gezichtsbedekkende kleding zo snel mogelijk te evalueren en te heroverwegen. Wanneer dit pas over twee jaar wordt gedaan, zoals gepland, is de kans groot dat de wet onomkeerbare gevolgen heeft gehad voor het islamofobe klimaat in ons land.

¹¹ In hoofdstuk 5 gaan we hier nader op in.

LEESWIJZER

Het zwartboek begint met een schets van de achtergrond van deze wet en de kritiek die erop is geuit. In dit zwartboek zijn iets meer dan vijftig meldingen gebundeld. Dit is echter het topje van de ijsberg zoals duidelijk wordt in het tweede hoofdstuk. Daarna gaan we in hoofdstuk drie en vier terug naar de periode rond 1 augustus 2019. We staan stil bij het AD-artikel over het burgerarrest, de oproepen tot 'boerkaklopjachten' die daarop volgden, de reactie vanuit de politiek en het handelen van de politie die verantwoordelijk is voor de handhaving van deze wet. In de daarop volgende hoofdstukken schetsen we aan de hand van meldingen, de impact van het 'boerkaverbod'.

1. ACHTERGROND EN KRITIEK 'BOERKAVERBOD'

Sinds 1 augustus 2019 is in Nederland het 'boerkaverbod' van kracht. Dit zwartboek gaat niet uitgebreid in op de veertien jaar politiek en maatschappelijke debat die vooraf gingen aan het verbod.¹² Om het zwartboek en zijn boodschap te contextualiseren volgt een summier samenvatting van het verbod en de kritiek die het genereerde.

1.1 OORSPRONG 'BOERKAVERBOD'

De eerste aanzet tot het huidige verbod werd in 2005 gedaan door Geert Wilders tijdens een Kamerdebat over radicalisering onder moslims.¹³ Met een motie pleitte hij voor een totaalverbod op de 'boerka' in de openbare ruimte. Deze motie werd aangenomen door een Kamermeerderheid. Elf jaar later lag er een wetsvoorstel op tafel waar de Tweede Kamer mee instemde. Nog twee jaar verder ging de Eerste Kamer akkoord met het wetsvoorstel.

Het uitwerken van Wilders' oorspronkelijke motie tot een wetsvoorstel stuitte door de jaren heen op juridische bezwaren. Ten eerste is een totaalverbod voor islamitische vrouwen in strijd met het recht op godsdienstvrijheid dat verankerd is in de grondwet. Daarnaast dragen in Nederland naar schatting slechts 200 tot 400 vrouwen een gezichtssluier¹⁴ en vormen zij geen maatschappelijk probleem. Om een paar voorbeelden te noemen: vrouwen die de gezichtssluier dragen zijn niet vertegenwoordigd in de criminaliteitscijfers en vallen geen mensen lastig op straat. Welk probleem lost een dergelijk verbod dan eigenlijk op? Hoe formuleer je een wet voor een minuscule groep die, volgens de betrokken sectoren, geen maatschappelijk probleem vormt zonder te discrimineren en zonder in strijd te komen met de grondwet? Is hierdoor niet eigenlijk sprake van beperking op de godsdienstvrijheid die niet proportioneel is? Hoe omzeil je de discussie over de godsdienstvrijheid die ingeperkt wordt door een dergelijk verbod? Hoe gaat zo'n wet er in de praktijk uitzien en wie gaat hem handhaven? Onder leiding van minister Plasterk (PvdA) werd het verbod, weliswaar in afgeslankte versie, zodanig ontworpen dat een meerderheid ermee akkoord ging.

1.2 HET GEDEELTELIJK VERBOD GEZICHTSBEDEKKENDE KLEDING

Het 'boerkaverbod' heet officieel wet *gedeeltelijk verbod gezichtsbedekkende kleding* en is geen totaalverbod. De wet valt onder het strafrecht. Het is verboden om gezichtsbedekkende kleding zoals helmen, bivakmutsen en de niqaab te dragen in vier sectoren: onderwijsinstellingen, zorginstellingen, overheidsgebouwen en het openbaar vervoer. In de wet zijn ook uitzonderingen opgenomen. Gezichtsbedekking mag als dit bijvoorbeeld nodig is voor het uitoefenen van een bepaald beroep.¹⁵ De handhaving ligt bij de instellingen waar het verbod geldt en de politie. Medewerkers van desbetreffende instellingen kunnen burgers met gezichtsbedekkende kleding eerst vragen deze af te doen of het gebouw te verlaten. Weigert de aangesproken persoon, dan kan de

¹² Voor een goed overzicht zie: Moors, A. (2009). *Gezichtssluiers. Draagsters en debatten*. Amsterdam: (z.u.). Moors beschrijft en analyseert in detail de ontwikkeling van de politieke en maatschappelijke debatten rondom het 'boerkaverbod' in de periode 2003 - 2009.

¹³ Moors, A. (2009). *Gezichtssluiers. Draagsters en debatten*. Amsterdam: (z.u.), p. 11

¹⁴ Wiegman, M. (2018, 19 juni). *Wie zit te wachten op het boerkaverbod dat er nu komt?* Geraadpleegd van: <https://www.parool.nl/nieuws/wie-zit-te-wachten-op-het-boerkaverbod-dat-er-nu-komt~b4ad62b7/>

¹⁵ De volledige wettekst kunt u hier vinden: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0041161/2019-08-01>

instelling de politie inschakelen. Volgens de vervolgingsrichtlijn van het OM, kan de politie bij overtreding een boete uitschrijven van 415 euro.¹⁶

1.3 NEUTRALE FORMULERING

In de wettekst gaat het niet specifiek of expliciet over de niqaab of de boerka. Hoewel de wettekst neutraal geformuleerd lijkt, is het duidelijk voor wie de wet bedoeld is: moslimvrouwen die een gezichtssluier dragen. Zelfs op de website van de

Rijksoverheid staat letterlijk dat dit verbod in de volksmond beter bekend staat als het 'boerkaverbod' of niqaabverbod.¹⁷ Ook politici en media noemen de wet consequent het 'boerkaverbod' of 'niqaabverbod'. Ze refereren daarmee aan de oorsprong van het verbod en de motie van Wilders in 2005. Toen het verbod inging op 1 augustus ging het in het publieke debat dan ook niet over burgers die bivakmutsen of helmen dragen, maar vooral over moslima's die de niqaab dragen. Dat is logisch: de praktijk laat zien dat vooral zij getroffen worden door deze wet.

Afbeelding 1.1: Op de website van Rijksoverheid staat dat dit verbod in volksmond het boerkaverbod of nikabverbod wordt genoemd

1.4 KRITIEK OP DE WET

De Raad van State heeft diverse malen kritiek geleverd op 'boerkaverbod'-wetsvoorstellen.¹⁸ De afgelopen veertien jaar zijn er vier wetsvoorstellen geformuleerd. In alle gevallen heeft de Raad van State een negatief advies gegeven. Dat geldt ook voor het huidige verbod. De regering acht het gedeeltelijk verbod noodzakelijk, omdat anders 'de kwaliteit van de dienstverlening en de veiligheid onvoldoende gewaarborgd kunnen worden'.¹⁹ De Raad beargumenteert dat de noodzaak van het verbod niet aangetoond is. Volgens de Raad liggen vooral 'de bezwaren tegen het dragen van islamitische gezichtsbedekkende kleding'²⁰ ten grondslag aan het verbod. De regering verzuimt echter te onderbouwen waarom deze kleding een probleem vormt; een beschrijving van de aard en omvang van het probleem ontbreekt. Tot slot stelt de Raad dat de groep vrouwen die gezichtsbedekkende kleding draagt relatief gezien te klein in aantal is om een maatschappelijk probleem te vormen. Instellingen waar het verbod moet gaan gelden, hebben niet op grote schaal te maken met deze

¹⁶ Rijksoverheid (z.d.). *Wat gebeurt er als ik me niet aan het verbod op gezichtsbedekkende kleding houd?* Geraadpleegd van: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gezichtsbedekkende-kleding-in-de-media-boerkaverbod/vraag-en-antwoord/wat-gebeurt-er-als-ik-me-niet-aan-het-verbod-gezichtsbedekkende-kleding-houd>

¹⁷ Rijksoverheid (z.d.). *Gedeeltelijk verbod gezichtsbedekkende kleding*. Geraadpleegd van: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gezichtsbedekkende-kleding-in-de-media-boerkaverbod/gezichtsbedekkende-kleding-gedeeltelijk-verbieden>

¹⁸ Raad van State (2015, 15 juli). *Wet gedeeltelijk verbod gezichtsbedekkende kleding*. Geraadpleegd van: <https://www.raadvanstate.nl/@63763/w04-15-0170/>

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid.

vrouwen. Bovendien beschikken instellingen over bevoegdheden om huisregels op te stellen die eventuele communicatie- en identificatieproblemen kunnen ondervangen. Daar is geen wet van dit formaat voor nodig.

De Raad van State staat niet alleen in haar kritiek op deze wet. Amnesty International onderschrijft dat de noodzaak van dit verbod niet is aangetoond. Amnesty stelt verder dat in de wet weliswaar de neutrale term 'gezichtsbedekkende kleding' wordt gebruikt, maar dat dergelijke kleding 'vrijwel alleen gedragen wordt door islamitische vrouwen, in de vorm van een boerka of niqaab'.²¹ Vooral zij zullen getroffen worden door deze wet. Daarnaast schrijft Amnesty dat er geen sprake is van veiligheidsproblemen veroorzaakt door deze groep vrouwen. Door dit verbod wordt de vrijheid van godsdienst ingeperkt zonder dat daarvoor een 'dringende noodzaak' is, aldus Amnesty International.

In 2016 en 2018 heeft ook het College voor de Rechten van de Mens (CRM) kritische adviezen uitgebracht over het 'boerkaverbod'.²² Net zoals de Raad van State en Amnesty International, plaatst CRM vraagtekens bij de noodzaak van deze wet en wijst erop dat deze wet aan een aantal fundamentele rechten tornt zoals het recht op godsdienstvrijheid en het recht op toegang tot de rechter. Bovendien staan de keuzevrijheid en zelfbeschikkingsrecht van moslimvrouwen onder druk door dit verbod.

Verder wijzen diverse critici en academici erop dat dit verbod niets anders is dan symboolpolitiek. Prof. Annelies Moors, die jarenlang onderzoek deed onder vrouwen die de niqaab dragen en over het 'niqaabdebat', heeft er herhaaldelijk op gewezen dat het verbod een oplossing biedt voor een probleem dat er niet is.²³ De desbetreffende instellingen en sectoren hebben niet gevraagd om het verbod, omdat er simpelweg geen problemen zijn met vrouwen die een gezichtssluier dragen. Om eventuele communicatie- en identificatieproblemen te ondervangen, beschikken deze instellingen over de ruimte om huisregels op te stellen. De artsenfederatie KNMG liet in 2015 in een persbericht weten dat een 'boerkaverbod' onwenselijk en onnodig is.²⁴ Het lost niks op en staat haaks op de zorgplicht van artsen. De artsenfederatie wijst erop dat vrouwen met gezichtssluier in ziekenhuizen al hun gezicht moeten laten zien om zich te identificeren. Diverse ziekenhuizen²⁵ en OV-bedrijven²⁶ geven aan

Afbeelding 1.2: Gemeente Den Haag attendeert bezoekers erop dat het 'boerkaverbod' van kracht is in het stadhuis

²¹ Amnesty International (2019, 30 juli). *Wat vindt Amnesty van de wet die gezichtsbedekkende kleding gedeeltelijk verbiedt?* Geraadpleegd van: <https://www.amnesty.nl/actueel/amnesty-wet-gezichtsbedekkende-kleding>

²² College voor de Rechten van de Mens (2019, 1 augustus). *Verbod gezichtsbedekkende kleding*. Geraadpleegd van: <https://mensenrechten.nl/nl/toegelicht/verbod-gezichtsbedekkende-kleding>

²³ Moors, A. (2018, 16 juni). *Het 'boerkaverbod' is vooral symboolpolitiek*. Geraadpleegd van: <https://www.trouw.nl/opinie/het-boerkaverbod-is-vooral-symboolpolitiek~bff94522/>

²⁴ KNMG (2015, 30 november). *KNMG: 'Boerkaverbod onwenselijk en onnodig'*. Geraadpleegd van: <https://www.medischcontact.nl/nieuws/laatste-nieuws/artikel/knmg-boerkaverbod-onwenselijk-en-onnodig.htm>

²⁵ Groenendijk-Hendriks, M. (2019, 19 juli). *Ziekenhuizen gaan boerkaverbod niet handhaven*. Geraadpleegd van: <https://www.ad.nl/binnenland/ziekenhuizen-gaan-boerkaverbod-niet-handhaven~ae360dce/>

²⁶ De Groot, I. (2019, 25 juli). *Ov-bedrijven gaan boerkaverbod niet handhaven: 'Nieuwe wet voor ons niet werkbaar'*. Geraadpleegd van: <https://www.ad.nl/den-haag/ov-bedrijven-gaan-boerkaverbod-niet-handhaven-nieuwe-wet-voor-ons-niet-werkbaar~a12344ca/>

niet te zullen handhaven. Voor de OV-bedrijven is meewerken aan de handhaving onwerkbaar en ziekenhuizen wijzen op de zorgplicht die zij hebben. Tot slot hebben moslimvrouwen die een gezichtssluier dragen de afgelopen jaren vaak van zich laten horen in debatten, opiniestukken, mediaoptredens, petities, demonstraties en lobbywerk. De werkgroep *Blijf van mijn Niqaab af* heeft bijvoorbeeld in 2015 brandbrieven gestuurd naar de Raad van State en de Eerste en Tweede Kamer.²⁷ Hierin betogen de draagsters dat een dergelijk verbod juist onderdrukkend is en fundamentele rechten en vrijheden inperkt zoals godsdienstvrijheid.

²⁷ Zie: <https://www.facebook.com/blijfvanmijnniqaabaf/posts/1659706374314550>

2. TOPJE VAN DE IJSBERG

In dit zwartboek blikken wij terug op één jaar 'boerkaverbod'. Het rapport is gebaseerd op meer dan vijftig meldingen waarvan iets meer dan de helft (dertig meldingen) zijn gedaan in augustus 2019. Deze meldingen vormen echter slechts het topje van de ijsberg. Zo komt uit diverse onderzoeken naar voren dat burgers niet altijd melding doen van discriminatie. Ook ons onderzoek uit 2019 laat zien dat er vaak sprake is van een lage meldingsbereidheid onder moslims, wat resulteert in onderrapportage.²⁸ Hoewel de groep vrouwen die een gezichtssluier draagt relatief klein is, is het aannemelijk dat ook met betrekking tot deze groep sprake is van onderrapportage. Zo heeft een aantal niqaabdragende vrouwen aangegeven liever geen melding te willen doen, omdat ze de enigen zijn in hun omgeving die de niqaab dragen en opvallen in hun omgeving. Ze vertellen dat ze bang zijn om op straat herkend te worden en dat ze dan nogmaals doelwit worden van islamofobe verbale (of fysieke) aanvallen. Aangifte wordt ook bemoeilijkt, omdat het verbod ook geldt voor politiebureaus.

Dat vrouwen die een gezichtssluier dragen op straat doelwit zijn van verbaal en/of fysiek geweld, is geen nieuw fenomeen. In het onderzoek van Moors uit 2009²⁹ vertellen deze vrouwen hoe ze op straat en door instellingen bejegend worden. Ze vertellen over de uitsluiting en discriminatie die ze meemaken, en op welke wijze ze doelwit zijn geweest van allerlei soorten agressie, en zelfs fysiek geweld in de openbare ruimte.

Het onderzoek van Moors laat zien dat blootstelling aan verbale en fysieke islamofobe agressie en geweld geen constante is. Er zijn periodes waarin deze vrouwen er vaak mee geconfronteerd worden en ook periodes waarin ze er minder last van hebben. De frequentie en heftigheid van de 'incidenten' hangen af van het jaargetijde, politieke of maatschappelijke gebeurtenissen en wanneer het 'boerkaverbod' weer onderwerp van discussie is binnen de politiek. De vrouwen in het onderzoek van Moors geven bijvoorbeeld aan dat ze in de zomer vaker opmerkingen krijgen over hun gezichtsbedekking. Wanneer het 'boerkaverbod' weer op de politieke agenda staat merken ze dat de uitsluiting en discriminatie heftiger worden.

Tegelijkertijd zien we dat uitsluiting en discriminatie vaak een alledaags karakter hebben.³⁰ Men maakt het vaak meerdere keren op een dag mee en het beslaat alle facetten van het dagelijks leven zoals op straat, bij de bushalte en op school. In ons werk horen we regelmatig dat het een dagtaak wordt als men alles zou moeten melden. In dat geval meldt men juist niet. Het mag dan geen totaalverbod zijn, de consequenties zijn echter behoorlijk totalitair zo. Men bedenkt dan strategieën om dergelijke situaties te vermijden of raakt er in de ergste gevallen aan gewend en ziet 'het' niet meer. De onderstaande melding illustreert op treffende wijze het alledaagse karakter van islamofobe uitingen en wat men bedoelt met dat melden een dagtaak kan zijn. Dit soort ervaringen duidt erop dat de meldingen die in dit zwartboek zijn opgenomen, inderdaad het topje van de ijsberg zijn.

Toen ik mijn kinderen naar school bracht, liep een man met een grote hond vlak langs me en zei "landverrader" tegen mij. Dit is eergisteren, 3 september, ook gebeurd op precies dezelfde manier. Vervolgens liep ik verder. Een vrouw fietste langs en riep ondertussen iets. Ik kon niet goed verstaan wat, maar het kwam er agressief uit en was duidelijk aan mij gericht.

²⁸ Abaaziz, I. (2019). *Alledaagse islamofobie in Nederland. Een verkennend onderzoek*. Den Haag: (z.u.). Geraadpleegd van: <https://www.meldislamofobie.org/rapport-alledaagse-islamofobie-in-nederland/>

²⁹ Moors, A. (2009). *Gezichtssluiers. Draagsters en debatten*. Amsterdam: (z.u.).

³⁰ Abaaziz, I. (2019). *Alledaagse islamofobie in Nederland. Een verkennend onderzoek*. Den Haag: (z.u.). Geraadpleegd van: <https://www.meldislamofobie.org/rapport-alledaagse-islamofobie-in-nederland/>

Ik had de kinderen naar school gebracht en op de terugweg naar huis gebeurde hetzelfde. Een vrouw fietste hoofdschuddend mijn richting op en riep iets wat ik niet verstond. Verderop stond een man in een groepje met andere mensen en hij riep hard: "Kijk dat daar lopen! Dat zouden wij eens moeten proberen. Het is verboden!" Ik moest op een gegeven moment een winkel in en kon het niet van me afzetten dat er vier keer in een uur iets tegen me gezegd werd (ook al waren niet alle gevallen duidelijk gemeen. Het feit dat mensen menen zomaar dingen te kunnen roepen, maakte me verdrietig). Toen ik vervolgens de winkel uit liep, zei een vrouw die langsreed in haar scootmobiel: "Ik dacht dat dat verboden was!" Ik reageerde met 'nee hoor' waarop ze begon te roepen: "Dat mag niet meer. Dat is verboden!"

3 september 2019

2.1 AARD MELDINGEN

In ons werk gaat het in de eerste plaats om de ernst en de aard van de meldingen, en minder om de aantallen. We willen in kaart brengen wat vrouwen hebben meegemaakt na de invoering van het 'boerkaverbod'. Ook hebben we melders gevraagd of ze een verschil ervaren met de periode voor de invoering van het verbod.

3. BURGERARREST AD: VEILIGHEID VAN MOSLIMA'S IN HET GEDING

Het veiligheidsargument wordt vaak aangevoerd om het 'boerkaverbod' te rechtvaardigen. In de praktijk zien we het tegenovergestelde: door het 'boerkaverbod' is juist de veiligheid van moslima's, en in het bijzonder vrouwen met een gezichtssluier, in het geding. Het AD heeft met het artikel *Vier vragen beantwoord over het boerka-verbod*³¹ (AD 31 juli), een belangrijke rol gespeeld in het aanzetten tot geweld.

De titel van het artikel en de voorpagina van het AD bevestigden nogmaals voor wie dit verbod werkelijk bedoeld is. Het gaat helemaal niet over gezichtsbedekkende kleding in het algemeen, maar om moslimvrouwen die een gezichtssluier dragen. Een van de vragen waar het AD antwoord op geeft, is wat burgers kunnen doen als het verbod niet gehandhaafd wordt op plekken waar het geldt. De krant attendeerde haar lezers erop dat ze in dergelijke gevallen gebruik kunnen maken van het burgerarrest. Het AD heeft met een woordvoerder van het OM gesproken die dit ook bevestigt. In het artikel wordt uitgelegd wat

Afbeelding 3.1: Het AD-artikel waarin geattendeerd wordt op het burgerarrest

het burgerarrest inhoudt en hoe ver men mag gaan in de uitvoering ervan. Het zou zelfs zijn toegestaan om de 'dader' tegen de grond te werken, stelt het AD.

3.1 BOERKA-KLOPJACHTEN

Het artikel in het AD, en eigenlijk vooral het stuk over het burgerarrest, kreeg veel aandacht op sociale media. Zelfs Wilders wees zijn volgers er op (zie afbeelding). Op sociale media resulteerde het artikel in oproepen tot klopjachten. Sommige oproepen hadden een duidelijk extreemrechtse signatuur, zoals de Facebookpagina *Eigen volk eerst*.

³¹Winterman, P. (2019, 31 juli). *Vier vragen beantwoord over het boerka-verbod*. Geraadpleegd van <https://www.ad.nl/binnenland/vier-vragen-beantwoord-over-het-boerka-verbod-br~a8b9ed9a/>

Afbeelding 3.2: Wilders die zijn volgers attendeert op het AD-artikel

Afbeelding 3.3: Enkele voorbeelden van online oproepen tot 'boerka-klopjachten'

3.2 REACTIE POLITIEK

De oproepen op sociale media vielen op en wekten terecht angst op voor een daadwerkelijke geweldsgolf.³² Geweld jegens moslima's is namelijk al een structureel fenomeen. Na de aanslag op Charlie Hebdo in 2015 volgde in diverse Europese landen, waaronder Nederland, een geweldsgolf waarbij vooral moslima's het doelwit werden van verbale en fysieke agressie en geweld.³³ Ook in de politiek bleef dit niet onopgemerkt. Zo werd op 26 september 2019 in de Tweede Kamer een debat gevoerd over het 'boerkaverbod' dat door DENK was aangevraagd.³⁴ Het AD-artikel over het burgerarrest en de mogelijke geweldsgolf jegens moslima's als gevolg daarvan, werden ter sprake gebracht door enkele Kamerleden. Het Kamerlid Van Kooten-Arissen diende naar aanleiding van het AD-artikel een motie in dat een burgerarrest alleen nog toegestaan mag worden bij een heterdaad betrapting van een misdrijf.³⁵ De motie werd door een meerderheid verworpen. Tijdens het debat werd meermaals aangegeven dat de ministers zich hierover al voldoende hebben uitgesproken en afstand ervan hebben genomen. De ministers vonden dat de communicatie rondom het verbod helder en duidelijk was. Blijkbaar waren politici toch niet luid en duidelijk genoeg, want dit zwartboek laat zien dat in de samenleving het idee breed gedragen wordt dat het om een totaalverbod gaat en dat iedereen mag ingrijpen.

Minister Ollongren had meer daadkracht moeten tonen. Ze had publiekelijk moeten benadrukken dat handhaving de taak van de politie is, het niet de bedoeling is dat burgers voor eigen rechter gaan spelen en dat een burgerarrest in dit geval disproportioneel is en niet zomaar gebruikt mag worden. Ook had ze moeten onderstrepen dat het niet gaat om een totaalverbod, maar dat de wet alleen van kracht is in overheidsgebouwen, ziekenhuizen, onderwijsinstellingen en het openbaar vervoer. Dat het burgerarrest ter sprake is gebracht door het AD, betekent niet dat burgers een vrijbrief hebben om moslima's in de publieke ruimte onheus te bejegenen, of verbaal of fysiek aan te vallen.

3.3 ZOMERRECES

Dat het AD-artikel en de oproepen tot klopjachten niet tot politiek ingrijpen heeft geleid, had overigens niets te maken met het zomerreces. Een week later, op 9 augustus 2019, organiseerde de actiegroep 'Hand in Hand Tegen het Niqaabverbod' een demonstratie tegen het verbod. Toen waren Wilders en CDA'er Peters ineens wel bereikbaar voor commentaar en veroordeelden ze de demonstratie.³⁶ Volgens Peters zijn moslimvrouwen die een gezichtssluier dragen, radicaal en willen ze op geen enkele manier participeren in 'onze moderne westerse maatschappij'.³⁷ En dat zegt de CDA'er tegen vrouwen die gebruik maken van hun demonstratierecht om juist aan te kaarten dat deze wet hun maatschappelijke participatie behoorlijk aan banden legt.

³² Enkele voorbeelden: Joop (2019, 31 juli). 'AD zet aan tot geweld tegen boerkadraagsters. Geraadpleegd van: <https://joop.bnnvara.nl/nieuws/ad-zet-aan-tot-geweld-tegen-boerkadraagsters>; El Johari, A. (2019, 1 augustus). AD-artikel burgerarrest zet aan tot heksenjacht op moslima's. Geraadpleegd van: <https://joop.bnnvara.nl/opinies/ad-artikel-over-burgerarrest-boerkadraagsters-zet-aan-tot-geweld>; Vissers, P. (2019, 1 augustus). Wie handhaaft het boerkaverbod? (dat eigenlijk niet zo mag heten). Geraadpleegd van: <https://www.trouw.nl/binnenland/wie-handhaaft-het-boerkaverbod-dat-eigenlijk-niet-zo-mag-heten~b520a875/>

³³ Abaaziz, I. (2016). *Jaarrapport 2015*. Den Haag: (z.u.). Geraadpleegd van: <https://www.meldislamofobie.org/jaarrapport-2015/>

³⁴ Zie: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/detail/dd167689-d701-4512-a2a4-2a6f5c68a010?#idaf40743a

³⁵ Zie: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2019Z18101&did=2019D37617&>

³⁶ Omroep West (2019, 7 augustus). *Kritiek vanuit Tweede Kamer op demonstratie tegen boerkaverbod in Den Haag*. Geraadpleegd van: <https://www.omroepwest.nl/nieuws/3875046/Kritiek-vanuit-Tweede-Kamer-op-demonstratie-tegen-boerkaverbod-in-Den-Haag>

³⁷ Ibid.

4. ROL VAN DE POLITIE

Ongeveer een week voordat het verbod inging, kreeg de politie op Twitter de vraag hoe het precies zit met het burgerarrest en het 'boerkaverbod'. In eerste instantie tweette de politie dat het burgerarrest niet van toepassing is. Naar aanleiding van het AD-artikel werd wederom dezelfde vraag aan de politie gesteld. Dit keer gaf de politie een ander antwoord. De politie had zich vergist: een burgerarrest mag wel uitgevoerd worden naar aanleiding van het 'boerkaverbod' (zie afbeelding).

Dat de politie terugkwam op haar eerdere antwoord, was niet enkel verwarrend; het wekte ook de indruk dat de politie niet goed wist hoe het 'boerkaverbod' werkt. Juist de politie, die verantwoordelijk is voor handhaving, had duidelijkheid moeten verschaffen, maar heeft dat verzuimd.

Verder had de politie moeten benadrukken dat het burgerarrest een disproportioneel instrument is dat niet zomaar toegepast mag worden. Met de tweet van de politie, werd opnieuw de indruk gewekt dat het verbod overal geldt en dat burgers in hun recht staan wanneer zij een vrouw met een gezichtssluier aanspreken op plekken waar het verbod niet geldt.

Afbeelding 4.1: Politie reageert op vraag over burgerarrest

4.1 DE PRAKTIJK

Op 4 augustus 2019 bezocht een nikaabdragende vrouw, samen met haar schoonzus en nichtjes, een openluchtspeeltuin in Nijmegen. Ze kochten toegangskaartjes bij de ingang en konden zonder probleem naar binnen. Het zou een gezellige familiedag worden, maar kreeg een heel andere wending. De manier waarop de politie in deze casus handelde, bevestigde de misvatting dat het 'boerkaverbod' een totaalverbod zou zijn.³⁸

Eenmaal binnen komt de beheerster naar ons toe lopen. Ze zegt: "Ik sta hier niet achter, maar ik moet van mijn leidinggevende doorgeven dat jullie de speeltuin moeten verlaten of je doet je nikaab af."

Ik gaf aan dat dit geen overheidsgebouw is en dat wij niks verkeers doen. De beheerster antwoordde dat zij wel door de overheid gefinancierd worden en dat het verbod daar wel geldt. De beheerster zei dat niemand in de speeltuin heeft geklaagd, maar dat ik toch de nikaab af moet doen of de speeltuin verlaten. Ik weigerde waarop de beheerster zei dat ze de politie ging inschakelen.

Een andere vrouw die ook in de speeltuin was en dit zag gebeuren, belde zelf met de politie om te vragen wat er nu gaande is. De politie gaf aan dat als mensen last hebben van de nikaab ze inderdaad de politie mogen bellen en dat het punt van de beheerster klopt.

Het personeel was van mening dat de openluchtspeelplaats onder de categorie overheidsgebouw valt, omdat ze door de gemeente worden gefinancierd. De politie is komen kijken en heeft aan het personeel gemeld dat dit geen overtreding is. Ik mocht uiteindelijk blijven. De leiding heeft daarna een persbericht gepubliceerd en verklaard dat ze onjuist hebben gehandeld.

4 augustus 2019

³⁸ Joop.nl (2019, 4 augustus). Speeltuin Nijmegen wil vrouw met nikaab verwijderen. Geraadpleegd van: <https://joop.bnnvara.nl/nieuws/speeltuin-nijmegen-wil-vrouw-met-nikaab-verwijderen>

Dat de politie gehoor gaf aan de melding van de medewerkster, wekte de indruk dat de medewerkster juist had gehandeld. Pas nadat de politie arriveerde, werd meegedeeld dat er geen sprake was van een overtreding, omdat de openluchtspeeltuin geen overheidsgebouw is. Deze informatie had de politie ook kunnen meedelen aan de telefoon.

Een andere meldster heeft in augustus 2019 ook een aparte ervaring gehad met de politie. Zij was onderweg naar haar werk en werd zomaar door de politie staande gehouden:

Ik draag de niqaab nu al een aantal jaren. Vandaag onderweg naar mijn werk, reed een politieauto een aantal minuten achter mij. Net nadat ik wil gaan parkeren, komen ze me achterna en geven een stopteken. Precies op de parkeerplek van mijn werk. Het was een vrouwelijke politieagente en een mannelijke agent. Ze vroegen om mijn rijbewijs en kentekenbewijs. Ze gaven als reden aan dat ze willen kijken of er een man of vrouw achter het stuur zit. Dat vond ik heel vreemd. Vervolgens lopen ze naar de achterkant van mijn auto. De agente komt na een paar minuten teruglopen en vraagt mij waar ik heen rijd. Ik antwoordde dat ik al aangekomen ben op mijn werk. Ze vroeg toen wat voor functie ik heb en hoeveel uur in de week ik werk. Ik had een kort antwoord gegeven dat dat onregelmatig is. Dankzij deze belachelijke controle was ik een kwartier te laat op werk, en vroeg een collega aan mij of alles wel goed gaat want ze zag mij met de agenten.

29 augustus 2019

4.2 CRUCIAAL MOMENT

Het AD-artikel, de klopjachtoproepen, de politieke stilte die er op volgde, en de verwarrende reacties van de politie in de eerste dagen na de invoering van het verbod, vormden samen een cruciaal moment. Het idee dat dit een totaalverbod is en dat iedereen mag ingrijpen, werd erdoor versterkt. Dit zien we terug in diverse meldingen die bij ons zijn gedaan. Klopjachten zoals we in Hollywood films zien bleven uit, maar we zagen wel een golf aan verbale en fysieke islamofobe aanvallen op moslimvrouwen. Moslima's met een gezichtssluier voelden zich niet meer veilig. Er werden zelfs boerkabuddies-groepen opgezet om vrouwen met niqaab te vergezellen op straat.³⁹

³⁹ RTL Nieuws (2019, 1 augustus). *Actie #boerkabuddies groot succes: veel meer helpers dan draagsters*. Geraadpleegd van: <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/4800621/boerkabuddies-boerkaverbod-nikab-niqaab-boerka-twitter-safa>

5. VAN COMMUNICATIE EN VEILIGHEID NAAR LAST ONDERVINDEN VAN

Veiligheid en communicatie worden als voornaamste redenen aangevoerd om het ‘boerkaverbod’ te rechtvaardigen. In de praktijk zien we dat het al lang niet meer draait om deze argumenten. Het verbod gaat nu vooral om ‘last ondervinden van de boerka’. Dit zien we heel duidelijk terug in het AD-artikel over het burgerarrest. Daarin staat letterlijk dat je als burger mag ingrijpen als je last ondervindt van de boerka of niqaab. Ook in de commentaren op sociale media en in de meldingen zien we dat het niet over communicatie en veiligheid gaat, maar om het feit dat mensen zich eraan ‘storen’, en dat ze daarom vinden dat ze in hun recht staan wanneer ze er iets tegen doen.

Het idee van “last ondervinden” van de niqaab zien we niet enkel in het AD terug. Het komt ook terug in het geval van de speeltuin die we in het vorige hoofdstuk hebben beschreven. De politie verklaarde dat iedereen die last ondervindt van de niqaab de politie kan inschakelen:

(...)

Ik gaf aan dat dit geen overheidsgebouw is en dat wij niks verkeerd doen. De beheerster antwoordde dat zij wel door de overheid gefinancierd worden en dat het verbod daar wel geldt. De beheerster zei dat niemand in de speeltuin heeft geklaagd, maar dat ik toch de niqaab af moet doen of de speeltuin moet verlaten. Ik weigerde waarop de beheerster zei dat ze de politie ging inschakelen.

Een andere vrouw die ook in de speeltuin was en dit zag gebeuren, belde zelf met de politie om te vragen wat er nu gaande is. De politie gaf aan dat als mensen last hebben van de niqaab ze inderdaad de politie mogen bellen en dat het punt van de beheerster klopt.

(....)

4 augustus 2019

Ook in de politiek zien we een soortgelijk iets. Voorstanders, die zelfs pleiten voor een algeheel verbod, hebben het bijvoorbeeld over het ‘ongemak’ dat veroorzaakt wordt door een niqaab of ‘boerka’. Zo zegt Wiersma (VVD) tijdens het Tweede Kamerdebat over het ‘boerkaverbod’ op 26 september 2019:⁴⁰

Dan hoop ik ook dat u zich realiseert dat dit verbod niet alleen daarover gaat, maar ook over het gevoel van onveiligheid en ongemak. We hebben met elkaar de norm in Nederland dat je elkaar kunt aanspreken en herkennen, net als wij dat hier kunnen doen. Ik vind het heel logisch dat we dat ook kunnen doen in het ov, in een ziekenhuis, in een school, in een overheidsgebouw zoals dit. Dat is winst. Dat hoort bij deze samenleving en daar zou u ook voor moeten staan.

Het lijkt een klein detail, maar in de volgende hoofdstukken zien we keer op keer dat dit een cruciaal detail is. Dat vrouwen met verbale of fysieke agressie bejegend worden, heeft niets te maken met een ander die niet met hen zou kunnen communiceren. En als we het over veiligheid hebben: het zijn niet de vrouwen die omstanders aanvallen of onheus bejegenen, maar juist andersom. Het ‘boerkaverbod’ wordt vooral gebruikt om uiting te geven aan islamofobe sentimenten. Dat blijkt ook uit het feit dat de meeste meldingen die Meld Islamofobie heeft ontvangen, betrekking hebben op plekken waar het verbod niet geldt.

⁴⁰ Zie: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/detail/dd167689-d701-4512-a2a4-2a6f5c68a010?

6. VROUWEN VOOR INGANG VERBOD LASTIG GEVALLEN

Er zijn moslima's die al voor 1 augustus 2019 door onbekenden werden aangesproken op het aanstaande verbod. Dit gebeurde op plekken waar het verbod niet van toepassing is en in situaties waarin het verbod er niet toe doet. Dit duidt er nogmaals op dat het verbod in de verbeelding van veel mensen niet gaat over communicatie en veiligheid, maar vooral gebruikt wordt om uiting te geven aan islamofobe sentimenten.

Ik was samen met mijn vrienden en we wilden iets gaan eten in de Crooswijksestraat. We zagen een Chinees restaurant en liepen daar naar binnen. Mijn vriendin pakte de menukaart en vroeg aan de vrouw achter de balie of we mochten zitten. Die zei dat zij wel mocht zitten, maar ik niet i.v.m. mijn niqaab. Mijn vriendin ging er kort tegenin door haar onvrede uit te spreken en vervolgens zijn we het restaurant uitgelopen. De vrouw riep nog dat ik terug moest gaan naar mijn eigen land en dat het niet kon wat ik droeg en dat dit Nederland is etc.

We zijn toen elders gaan eten. Toen we terugkwamen bij de auto (die geparkeerd stond bij het Chinese restaurant) ging ik wat boodschapjes doen (groente/fruit supermarkt, buiten dus). Mijn vriendin zag dat een man van het Chinese restaurant mij aan het filmen was met een telefoon. Wij spraken hem hierop aan. Hij gaf aan, in gebroken Nederlands, dat hij niet aan het filmen was, maar mijn vriendin wist zeker van wel. Ik vroeg hem om zijn telefoon om het te controleren, maar die wilde hij niet geven. De man riep nog na dat ik moest wegwezen.

25 juli 2019

.....

Ik* was bij een winkelcentrum buiten en ging mijn winkelkarretje terugzetten. Toen kwam er een vrouw op mij af en zei tegen mij: 'Dat mag niet meer.' Ik vroeg haar toen wat niet meer mocht. Toen reageerde de mevrouw met: 'Oh, niks hoor', waarop ik zei: 'Oh, mijn kleding? U bent een beetje in de war. U heeft het waarschijnlijk over de niqaab (ik droeg een jilbab), maar dan nog zou ik een winkelcentrum mogen bezoeken'. De mevrouw reageerde kortaf met: 'Ik dacht dat het overal geldt.'

(*meldster draagt geen gezichtssluier, maar een khimaar), 31 juli 2019

7. OOK NIET-NIQAABDRAGENDE MOSLIMA'S ZIJN DOELWIT

In de praktijk zien we dat het 'boerkaverbod' ook vrouwen treft die niet de niqaab dragen, maar een hoofddoek of khimaar. Wederom laat dit zien dat het verbod gebruikt wordt om uiting te geven aan islamofobe sentimenten en deze te legitimeren.

Ik* was vanuit werk onderweg naar huis op mijn snorfiets. Ik draag afwisselend een heupkhimaar en grote hoofddoek (beide bedekken ongeveer evenveel qua oppervlak, privé draag ik voor het gemak vaak khimaar, voor werk of bijzondere gelegenheden draag ik vaak een hoofddoek, omdat het leuker en minder 'afschrikwekkend' staat). Die dag koos ik bewust voor een khimaar, als soort van 'steun' voor mijn niqabi-zusters (had even genoeg van het maar 'proberen mensen niet te laten schrikken', de reden waarom ik vaak lichtere kleuren en een minder streng ogende hoofddoek draag), gezien er helaas zoveel voor het verbod zijn. Ik kwam op het fietspad langs langzaam rijdende auto's en twee witte mannen van een jaar of 40-50 in een werkbusje lachten toen ik voorbijkwam. Wist niet zeker of het over mij ging, maar 100 meter verderop stopte ik bij een stoplicht om over te steken. Toen zij groen licht kregen en langs me reden, begonnen ze weer te lachen terwijl ze voorbijreden, waardoor ik de conclusie kon trekken dat het wel om mij specifiek ging (dat vermoeden had ik uiteraard al, is niets nieuws helaas). Ik heb vaker nare blikken of opmerkingen gehad, maar de laatste tijd eigenlijk niet echt. Nu ineens, sinds het boerkaverbod, binnen 4 dagen 2 keer een incident meegemaakt. Dat kan toch geen toeval meer zijn.

*(*meldster draagt geen gezichtssluier, maar een khimaar), 1 augustus 2019*

.....

Vandaag liep ik* over straat langs een kroeg in Utrecht waar een stuk of 5 mannen stonden/zaten. Ik droeg een knie-khimaar en een abaya. Geen gezichtsbedekking dus. Een man die bij het café zat, zei toen: "Ja, dat mag niet meer he, vanaf morgen" (3 augustus). Hij wees naar zijn gezicht terwijl hij het zei. Twee mannen die met hun rug naar mij toegekeerd waren, keerden zich naar mij om en zagen mij waarna één van hen tegen hem 'doe eens normaal joh' zei. De ander sprak zich er ook over uit, maar ik wist niet wat hij zei. Het was duidelijk dat hij het afkeurde. Ik hoorde die vervelende man nog zeggen 'dat is toch zo??' Nou, dat is helemaal niet zo!!

Hierna moest ik de hoek om en daar bleef ik staan. Ik wist niet wat me overkwam, maar bedankte de twee mannen nog omdat zij voor mij opkwamen. Ik ken ze niet en zij mij ook niet. Maar dat zij niet tegen onrecht kunnen en daar ook niet voor terugdeinsden, deed mij heel veel.

*(*meldster draagt geen gezichtssluier, maar een khimaar), 2 augustus 2019*

.....

Samen met mijn twee zoontjes was ik* aan het wandelen. De een zat in een kinderwagen en mijn andere zoontje zat op een fiets. We liepen de straat over en ik zag een vrouw aan de overkant. Die begon allemaal dingen te zeggen tegen mij. Zoals dat het niet kon hoe ik eruit zag, 'dat ziet er toch niet uit, dat trek je toch niet aan' en 'dat het middeleeuws was'. Ik reageerde met 'pardon' waarop de mevrouw zei dat ik haar wel

(*meldster draagt geen gezichtssluier, maar een hoofddoek), 3 augustus 2019

(*meldster draagt geen gezichtssluier, maar een hoofddoek), 4 augustus 2019

(*meldster draagt geen gezichtssluier, maar een khimaar), 4 augustus 2019

Ik liep met mijn twee kinderen en mijn moeder richting een speeltuin. Twee vrouwen liepen op mij af. Ze keken heel aandachtig naar mij en gluurden ook de kindervagen in. Een van de vrouwen zei toen tegen mij (over de baby): “Ze lijkt wel Nederlands.”. Ik gaf aan dat ik een Nederlandse ben dus dat dit goed kon. De vrouw reageerde met een duidelijke walging op haar gezicht. Ze vroeg mij toen waarom ik me zo kleed en of ik weleens ‘een doekje voor mijn gezicht droeg’ terwijl ze een handgebaar maakte. De vrouwen werden steeds agressiever en kwamen steeds dichterbij. Ze ging daarna door dat ik ‘moest integreren in de maatschappij’, ‘alle moslims bang zijn voor honden’ en ‘Marokkanen ’s avonds op straat lopen’. Aan het einde van het gesprek stond ze recht voor mijn neus en zei dat ik een landverrader was. Toen ik met mijn moeder wegliep werd er nog wat onverstaanbaars geroepen. De andere vrouw keek toe en zei ‘kom, kom’ tegen de vrouw en hield haar verder een beetje opzij maar greep verder niet in.

*(*meldster draagt geen gezichtssluier, maar een hoofddoek), 28 augustus 2019*

.....

Ik stond al een tijdje op de bus te wachten bij de busbaan toen de bus kwam aanrijden. Ik stond al klaar bij het instapgedeelte. De man voor mij stapte in en toen deed de buschauffeur gelijk de deur dicht met een grijns op zijn gezicht. Ik klopte nog op het raampje. Hij keek me nogmaals aan, zwaaide naar mij en reed weg. Twee mensen liepen langs het perron en die zagen het allemaal gebeuren. Ze waren heel verbaasd en begrepen er niks van. Ze zeiden tegen mij: “Deed de man dat nou serieus omdat jij wilde instappen?” Het enige wat ik kon uitbrengen was: “Ongelofelijk!” Ik was zelf zo verbaasd dat ik even niet wist wat ik moest zeggen. Nog steeds ben ik verbaasd over het feit dat dit mij vanmiddag is overkomen. Hierdoor ben ik dus ook een paar minuten te laat gekomen om mijn dochter op te halen van haar ALLEREERSTE schooldag. Helemaal alleen bij de juf stond ze daar te wachten totdat ik haar kwam ophalen.

*(*meldster draagt geen gezichtssluier, maar een hoofddoek), 2 september 2019*

.....

Ik* liep naar de Jumbo. Ik droeg een joggingbroek en een hoofddoek. Iemand riep naar mij: “Hey, er geldt hier een boerkaverbod!” De wet was net ingegaan. Ik weet niet of het als grap was bedoeld, maar ik vond het wel ver gaan om zoiets te roepen. De man liep daarna gelijk door.

*(*meldster draagt geen gezichtssluier, maar een hoofddoek), 19 september 2019*

8. MEER DAN VERBALE AGRESSIE

Vrouwen die een gezichtssluier dragen krijgen niet alleen te maken met verbale agressie. Sommige vrouwen zijn ook bespuugd, bedreigd, geïntimideerd en zelfs slachtoffer geworden van fysiek geweld.

Ik was onderweg naar huis met mijn dochter van vier. Ik reed langs een man die in mijn flat woont. Hij spuwde op me toen ik langs hem heen reed. Ik stopte en vroeg: "Meen je dit nou serieus?"

Waarop de man reageerde met: "Ik kan je gezicht niet zien. Het staat me niet aan. Als het je hier niet bevalt, ga dan maar terug naar je eigen land."

Ik zei dat het niet zijn probleem was dat hij mijn gezicht niet kon zien. Hij reageerde daarop dat ik wel lef had en vertrok. Toen er in de tussentijd een vrouw met hoofddoek langs fietste, bleef de man even stil. Mogelijk hoorde zij niks en fietste door. De volgende dag kwam ik weer langs de man en hij besloot een andere route te nemen dan die hij normaal loopt met zijn hond.

12 augustus 2019

.....

Ik liep met mijn twee kinderen door het centrum van Zaandam. Een man liep achter mij en begon van alles tegen mij te zeggen. Ik vroeg hem of er iets was, waarop hij reageerde met: "Je draagt dit toch om dichterbij Allah te komen?" (over mijn niqaab). Ik antwoordde dat dit klopte waarop hij zei: "Weet je wat je moet doen, je moet jezelf ophangen aan een touw en dan kom je sneller dichterbij Allah". Een man vroeg mij achteraf wat hij gezegd had maar greep niet in toen het incident zich afspeelde.

16 augustus 2019

.....

Op de terugweg van de moskee naar huis werd ik* bespuugd en uitgescholden door een groep jongens, omdat ik een hoofddoek draag en Nederlands ben. De groep bestond uit ongeveer 10 jongens in de leeftijd van 25 tot 30 jaar. Ze maakten mij uit voor 'landverrader' en 'Isis-strijder'. Ze omsingelden mij en ik werd bang dat ze me fysiek zouden aanvallen. Ze dreigden dat ze mijn hoofddoek eraf zouden trekken. Ik werd bang en rende terug naar de moskee.

*(*meldster draagt geen gezichtssluier, maar een hoofddoek), 5 augustus 2019*

.....

Ik stak over bij de Provinciale weg aan Koog aan de Zaan met mijn twee kinderen. Een vrouw schreeuwde uit de auto naar me: "Neerhalen die handel!" Het raam en de deur van de auto waren beide geopend door de vrouw en de auto erachter had ook het raam open terwijl het een grimmige dag was. Ik vond de situatie erg beangstigend en ben zo snel mogelijk vertrokken: "Ik ben bang voor mijn kinderen, dit horen zij niet mee te maken."

13 augustus 2019

Ik liep met mijn vader en zoontje van 1,5 jaar (die in de kinderwagen zat) langs de Albert Heijn (ik draag een niqaab). Er stond daar een man die al aan het schreeuwen was. Toen wij langs hem heen liepen, schold hij mij uit en riep: "Ik zou jouw keel moeten doorsnijden".

Hij zag eruit alsof hij in staat was om mij fysiek aan te vallen. Ik liep gewoon door en reageerde er niet op, omdat ik met mijn zoontje was en ik wil mijn zoontje niet in gevaar brengen. Mijn vader zei ook tegen mij dat we moesten doorlopen en negeren. Daarna hoorde ik die man niet meer.

Er waren getuigen, maar niemand zei of deed iets.

Ik heb verder ook geen aangifte of melding gedaan bij de politie, omdat zij er toch niks mee gaan doen. Het wordt op een hoop gegooid en uiteindelijk wordt er niks mee gedaan. Als je bijvoorbeeld gestalkt wordt en je hebt honderden bewijzen, zelfs dan doet de politie niks. Laat staan zo'n geval.

8 november 2019

9. UITSLUITING EN AGRESSIE OP PLEKKEN WAAR HET VERBOD NIET GELDT

De meeste vrouwen werden vooral doelwit op plekken zoals de straat en in winkels, waar het verbod niet geldt. Zij werden overdag agressief bejegend door omstanders. In veel gevallen werd er geroepen dat het verboden is om de niqaab te dragen. Dit bevestigt nogmaals dat het idee sterk leeft dat het 'boerkaverbod' een totaalverbod is. Ook duidt dit erop dat de wet heeft bijgedragen aan de normalisering van islamofobie, want blijkbaar vindt men het geen probleem om moslimvrouwen met een gezichtssluier op soms zeer vijandige wijze aan te spreken.

Ik draag de niqaab en wilde boodschappen doen. Ik stond bij de tramhalte. Een mevrouw schreeuwde heel hard tegen mij en zei onder andere: "Godverdomme! Ik schrik me rot! Ik ben ziek en je laat me zo erg schrikken! Je bent een satan". Nadat ik reageerde, riep ze: "Beter ga je stil zijn! Je hebt een grote mond". Ik gaf aan dat mevrouw niet zo behoefde te reageren en probeerde zelf respectvol te blijven. De mevrouw werd steeds bozer. Er kwam toen een koppel langs (man en vrouw). De man zei tegen de mevrouw dat hij haar begreep. Ik vroeg toen aan hem waarom hij zich ermee bemoeide. De mevrouw pakte haar telefoon. Ik vertrouwde dit niet. Toen ik langs de mevrouw liep om weg te gaan stopte de mevrouw gelijk haar telefoon weg. Ik wilde zo snel mogelijk ergens naar binnen. In de Albert Heijn kwam ik toen weer de meneer van het koppel tegen. Hij begon dingen te roepen. 'Ga straks naar Pakistan', 'Blijf uit mijn buurt straks heb je een bom bij je', 'Je lijkt op een condoom', 'Jouw soort zijn moordenaars'. Er was een jongeman die uiteindelijk wel de man heeft aangesproken.

Door alles kreeg ik zoveel stress dat ik uiteindelijk huilend de winkel ben uitgelopen, zonder boodschappen.

1 augustus 2019

Ik draag de niqaab. Zojuist kwam ik in een winkel waarin de mevrouw achter de kassa vertelde dat ik met de niqaab niet de winkel in mag. Ik zei dat de wet alleen geldt voor overheidsinstellingen. Toen gaf ze aan dat zij die regel hanteren. Ik wees haar op hun huisregels (die met koeienletters op een poster stonden) en zei dat ze het daar dan moesten noteren.

1 augustus 2019

Ik liep op straat met mijn zoontje van 10 maanden in mijn armen. Een vrouw schreeuwde keihard dat het verboden is wat ik doe (niqaab dragen). Ze riep dat ik een boete moet krijgen en ik naar mijn eigen land zou moeten. Ik liep naar binnen en riep mijn moeder en broertje. Zij hebben haar even goed op haar plek gezet.

5 augustus 2019

Ik heb ze compleet genegeerd en dat maakte ze volgens mij nog bozer. Elke persoon die voorbijliep, betrokken ze erbij. Spijtig genoeg deed elke persoon die erlangs liep mee met deze oude vrouwen.

.....

9 augustus 2019

.....

9 augustus 2019

.....

1 oktober 2019

.....

29

Daarna ging ik nog naar de Primark en werd ik achtervolgd door een van de bezoekers daar. Hij zei: “Dat mag toch niet meer?” En hij bleef hierover doorgaan: “Je moet oprotten naar je eigen land. Als je niet weggaat, ga ik een klacht indienen.” Toen hij eindelijk me met rust liet, kwamen er twee mensen naar me toe om me te steunen.

Ik ben daarna met mijn man naar de winkel gegaan. Hij heeft toen de winkelmedewerkers geconfronteerd. De winkelmedewerkers groetten hem wel vriendelijk. Toen de medewerker erachter kwam dat hij mijn man was, zei hij dat hij eerst andere klanten ging helpen. Mijn man gaf aan dat hij niet begreep waar ze bang voor waren aangezien ik met een kind van één was en kinderboekjes op de post kwam doen.

30 november 2019

10. KINDEREN GETUIGE VAN VERBALE EN FYSIEKE AANVALLEN JEGENS MOEDERS

Opvallend is dat in bijna de helft van de gevallen minderjarige kinderen hebben moeten toezien hoe hun moeder, die een gezichtssluier draagt, doelwit werd van verbale agressie en opmerkingen.

Ik was met mijn dochter in de speeltuin. Ze was met een paar andere kinderen aan het spelen toen een oudere vrouw uit het niets mij aansprak met onder andere: "Gadverdamme dit is toch geen gezicht, ik moet je toch kunnen zien. Rot maar op naar je eigen land." Dit deed de vrouw terwijl mijn dochter erbij stond en de andere kinderen in de speeltuin ook toekeken. Toen ik reageerde op de vrouw met dat ik me door haar niet bang liet maken, liep de vrouw snel mompelend weg met haar kind. De ouder van de andere kinderen had alles gehoord maar greep niet in.

15 augustus 2019

Ik liep in de winkel met mijn zoontje van 10 maanden in het winkelkarretje. Hij zit gezellig met mij te brabbelen en ineens roept er een voorbijganger: "Dat [niqaab] is toch verboden joh sjonge jonge man shit". Waarop een andere voorbijganger roept: "Ja, zeker verboden".

16 augustus 2019

Ik liep in de stad met mijn vader en zoontje van 1,5 jaar. Mijn vader is overduidelijk een Hollandse man. Een vrouw sprak mij aan. Ze zei tegen me: "Zwarte piet is wel verboden, maar jij niet (ik draag een niqaab). Wat raar dat dit wel mag. Kinderen zijn bang voor jou."

Ik antwoordde dat kinderen helemaal niet bang voor mij zijn. Vervolgens richtte ze zich tot mijn zoontje. Hij lachte naar haar en ze zei tegen hem: "Je hoeft niet tegen me te lachen hoor!"

Op dat moment liepen er best wel wat mensen rond. Die hebben ongetwijfeld gehoord wat ze zei, want ze schreeuwde dit allemaal. Niemand zei er wat van of greep in.

2 september 2019

Ik bracht mijn kinderen naar school en liep langs een andere school. Er stond een groep vrouwen (6 vrouwen in totaal). Toen ik in hun richting liep, keken ze ineens allemaal om naar mij en toen ik dichterbij kwam begonnen ze allemaal te roepen: "Dat [niqaab] mag niet meer! Het is verboden! Dat mag helemaal niet!" etc. Ook had ik het idee dat sigarettenrook opzettelijk mijn kant op geblazen werd, toen ik langsliep met mijn kinderwagen met baby.

2 september 2019

Ik liep met mijn 9-jarige zoon in het winkelcentrum. We gingen boodschappen doen. Ik hoorde twee vrouwen heel hard over mij praten. Ik draag de niqaab. De vrouwen zeiden heel hard tegen elkaar: "Kijk eens naar die vrouw. Dat mag niet!" Ik vroeg of er een probleem was. Vervolgens zeiden ze dat het niet mag (over mijn niqaab hadden ze het). Ik zei dat ze zich niet hoeven te bemoeien met mij. En toen begonnen de vrouwen hard te schreeuwen dat ze mijn gezicht moesten zien en dat het hun land is. Iedereen stond toen te kijken. Een man die kwam tussen ons staan en zei tegen mij dat ik beter door kon lopen, want met deze vrouwen valt niet te praten. Ik ben daarna weggegaan. Dit soort incidenten maak ik ieder weekend mee.

23 november 2019

11. VERSTERKING INSTITUTIONELE DISCRIMINATIE

Melders gaven aan dat ze voor de ingang van het verbod nauwelijks problemen hadden met instellingen. In de meeste gevallen moesten ze zich identificeren en konden vervolgens geholpen worden. Door het verbod bestaat deze mogelijkheid niet meer, waardoor het voor vrouwen lastiger is geworden om hun zaken te regelen bij instanties. Het verbod zorgt ook voor onnodige spanningen, confrontaties en intimiderende situaties, vooral met beveiligers.

Ik werd uitgenodigd door de kinderbescherming op kantoor. Het was het eerste gesprek. De vrouwen waarmee ik een afspraak had wisten dat ik een nikaab draag. Ik dacht dat het niet gehandhaafd zou worden dus ging ik naar de afspraak met mijn advocaat. Bij de balie vroeg de receptioniste om een ID. Toen vroeg ze of ik mijn 'boerka' af wilde doen. Ik zei dat ik dit niet wilde doen. De beveiligger zei dat ze mij niet konden binnenlaten als ze haar 'boerka' niet af zou doen. Ik bood aan om mijn nikaab omhoog te doen als de medewerkers mij zouden ophalen en de beveiligger zich even zou omdraaien. Het was aan het eind van de dag dus er was verder niemand. Ondertussen begon mijn advocaat een praatje te maken met de beveiligger over dat het jammer was dat de wet net was ingegaan als poging de situatie rustig te houden. Maar de beveiligger bleef boos. Ik bleef kalm maar voelde me ondertussen wel geïntimideerd. De beveiligger werd echt boos omdat ik mijn nikaab niet af wilde doen waar hij bij stond. Hij haalde er toen nog 3 andere beveiliggers bij. Deze stonden eromheen, een beetje op afstand. Ik gaf weer aan dat ik mijn nikaab even af wilde doen voor de afspraak zodra ik opgehaald zou worden. De beveiligger antwoordde dat dit niet kon en dreigde met het bellen van de politie: "Of je doet hem af, of je gaat weg anders bel ik de politie". Toen kwamen de vrouwen waarmee ik een afspraak had en die verklaarden dat ze het vergeten waren dat ik een nikaab droeg en dat de beveiliggers hierover mochten beslissen. Ik besloot te vertrekken en belde een taxi. De beveiligger zei dat ik niet binnen mocht wachten. Uiteindelijk vertrok ik.

1 augustus 2019

Ik liep naar binnen [bij een overheidsinstelling], en liep langs de beveiliging door naar de lift. De beveiligers vroegen of hij mij ergens mee kon helpen en ik gaf aan dat dit niet nodig was, omdat ik wist waar ik heen moest. De beveiligers liepen mij achterna naar de lift en zei: "Dan ga ik met je mee, omdat ik nog wat vragen heb." Ik wilde niet met hem alleen in de lift staan onderweg naar mijn afspraak. Ik zei dus dat hij die vragen ook gelijk kon stellen. De beveiligers maande mij mee te lopen naar zijn plek. Eenmaal daar vroeg de beveiligers of ik mijn gezichtsbedekking af wilde doen. Ik zei dat Amsterdam het niet handhaafde. De beveiligers zei dat hij die dag ervoor de melding had gekregen van zijn werkgever dat zij, als beveiligingsbedrijf, het wel handhaven. Ik zei dat ik mijn gezichtsbedekking niet af zou doen. De beveiligers zei dat hij mij om die reden niet door kon laten. Ik heb het pand verlaten en probeerde de instelling te bellen. Omstanders vroegen zich af waarom deze beveiligers het werk van de staat ging opknappen en zeiden dat ik het hier niet bij moest laten zitten. Na ongeveer tien minuten kwam de dame waar ik een afspraak mee had naar buiten om mij op te halen en mij mee te nemen naar boven. De dame in kwestie zei dat zij bij de beveiliging had aangegeven dat zij mij mochten doorlaten, maar de beveiligers zei dat hij "zich slechts aan de wet houdt".

6 augustus 2019

Ik draag de niqaab en vorige week dinsdag 13 augustus had ik een afspraak in het Diakonessen ziekenhuis in Utrecht. Om het verhaal kort te houden: mijn dochter van 3 jaar heeft een gebroken been. Daarom moesten wij de afgelopen tijd wekelijks in het ziekenhuis zijn. Ik ben twee keer in het ziekenhuis geweest na de invoering van het verbod. Ik ben beide keren aangesproken over mijn niqaab door de beveiliging en het personeel. Daar is mij gevraagd om mijn niqaab af te doen. Dit heb ik niet gedaan. Vorige week heeft een receptioniste op de afdeling gipskamer geweigerd om mij te helpen. Ik wilde een afspraak verzetten en dit weigerde zij te doen. Ook was een chirurg die een opmerking maakte. Hij zei: "Kijk maar uit dat je niet wordt opgepakt." Nu is het zo dat mij door de beveiliging is gezegd dat de kans reëel is dat ik de eerstvolgende keer het ziekenhuis uit gezet kan worden.

Deze week heb ik weer een afspraak daar. Mijn vraag is eigenlijk wat ik nu het beste kan doen. De sfeer daar is akelig en simpelweg niet fijn. Ik heb al een klachtbrief gestuurd naar het ziekenhuis. Ik wacht hun reactie af. Ik weet niet goed wat ik nu moet doen en ik zit met een dilemma. De afspraak waar ik heen moet daar kan ik gewoonweg niet omheen. UPDATE: Ik heb vandaag contact gehad met het ziekenhuis. Zij hebben hun excuses aangeboden en gezegd dat zij nooit iemand met een gezichtssluier zouden weigeren of het ziekenhuis uit zetten. Morgen heb ik weer een afspraak in het ziekenhuis en zij hebben mij verzekerd dat ik gewoon geholpen zal worden en dat ik er niet uitgezet wordt.

13 augustus 2019

12. ONNODIGE PROBLEMEN

In het eerste hoofdstuk is al beschreven dat openbaarvervoerbedrijven niet om het verbod hebben gevraagd en verklaarden niet te gaan handhaven. Er waren nooit problemen met vrouwen die een gezichtssluier dragen. Daarmee zijn in het openbaar vervoer zijn onnodig problemen gecreëerd die er voorheen niet waren, ook al gaven de bedrijven aan het verbod niet te handhaven.

Op dinsdag 6 augustus stapte ik de bus in, lijn 22 richting Muiderpoortstation, vanaf Amsterdam Sloterdijk. Toen ik ging zitten, werd er geschreeuwd door de buschauffeur dat ik eruit moest omdat het niet mocht (ik draag een boerka). Ik weigerde ernaar te luisteren en negeerde zijn verzoek. Hij heeft toen zijn werkgever gebeld en die heeft aangegeven dat hij gewoon door moest rijden. Hij had gedreigd dat hij de politie zou bellen, maar zijn werkgever raadde dit af.

6 augustus 2019

.....

Zondag 25 augustus stapte ik in de bus, lijn 48 richting Centraal station. De chauffeur schreeuwde dat "dit" (verwijzend naar mijn boerka) niet mocht en dat ik eruit moest. Ik zei dat dit wel mocht en ging vervolgens zitten. De chauffeur zei: "Oh ja? Wacht maar!" Hij belde zijn werkgever en wilde dus ook niet doorrijden. Na ongeveer een kwartier is hij alsnog door gaan rijden, nadat zijn werkgever zei dat hij dit moest doen. Toen ik bij mijn halte wilde uitstappen reed hij door en deed hij alsof hij niet hoefde te stoppen. Uiteindelijk is hij drie haltes verder gaan stoppen, omdat er nog meer mensen, op dat moment uit moesten.

25 augustus 2019

.....

Ik stapte in de metro. Een man stapte na mij in en riep de hele tijd naar mij: "Gemaskerde bal." Ik reageerde daarop met: "Pardon?" En toen zei hij: "Weet je wel wat dat is?" Ik antwoordde: "Ja."

Ook zei ik dat hij mij discrimineert. Daarna ging hij verder en zei: "Je bent in Nederland he? Doe dat lapje af voor je gezicht! Ik wil je gezicht zien! Met je tafelkleed." Ik heb hem gefilmd toen hij dit allemaal zei. Gelukkig moest hij bij de tweede halte eruit. Dus het ging allemaal redelijk snel.

3 september 2019

.....

Ik studeer in Rotterdam Lombardijen en was onderweg naar bezoek in Alkmaar. Ik was opgestapt op Rotterdam Blaak om te reizen naar Leiden. Ik was gaan zitten op een van de stoelen dichtbij de treindeuren. De trein was net gestopt toen op Rotterdam Centraal en de conducteur stond klaar om te gaan fluiten zodat de trein kon vertrekken, maar in plaats daarvan kwam hij op mij af. Hij vroeg eerst of dit mijn eindhalte was

Er kwam een jonge vrouw voor mij op. De conducteur zei tegen haar dat als zij zich ermee bemoeide zij ook de trein uit moest. Hij riep toen door de hele trein om: “De trein staat stil omdat we aan het wachten zijn op de politie.” Hij stapte toen zelf uit de trein en heeft daar de politie gebeld die 15 minuten later kwam. Het waren drie agenten, allemaal mannen. Toen zei ik: “Zo met drie man...” Een van de agenten sprak mij aan: “We hadden al verwacht dat u dit zou zeggen. We hebben ons hier al op voorbereid.” Hij vroeg wat er aan de hand was. Dus ik legde uit wat er voorgevallen was met de conducteur. De agent gaf mij toen 3 opties:

1. Ik moet de trein verlaten en legitimeren bij een vrouwelijke agente maar dan mis ik de trein wel

3. Aanhouden

Hij zei dat het niet kon en zei ook dat ik met een anonieme kaart moet reizen. Ik zei weer dat het niet kon. Daarna zei de conducteur dat ik me beter kon laten legitimeren. Ik gaf aan dat het goed was waarop hij naar de agent toe liep. Ik heb me uiteindelijk gelegitimeerd bij de agent, zeer tegen mijn zin. Ik mocht toen gewoon verder reizen.

16 september 2019

Ik zei dat ik de huisregels heb bestudeerd en dat daar helemaal niks staat over de niqaab dan wel boerka. In de huisregels staat ook niet dat in ieder geval je ogen zichtbaar moeten zijn. Ik zei tegen haar: ga anders maar zelf navragen bij je werkgever. Ze hield voet bij stuk. Ik zei tegen haar dat NS niet handhaafde en zij gaf aan dat zij dit ook niet deed, maar mij wel verzocht om mijn gezichtsbedekking af te doen of in ieder geval mijn ogen zichtbaar voor haar moest maken. Ze gaf mij een keuze (dus gezichtsbedekking verwijderen) en daar was geen discussie over mogelijk. Tot slot dreigde ze dat ze bij de eerstvolgende halte de politie zou inschakelen en een burgerarrest zou uitvoeren.

28 september 2019

19 augustus 2019

27 oktober 2019

13. INPERKING BEWEGINGSVRIJHEID EN ONTPLOOIINGSMOGELIJKHEDEN

Tot slot heeft het 'boerkaverbod' bij meldsters ertoe geleid dat hun bewegingsvrijheid en ontplooiingsmogelijkheden enorm ingeperkt zijn. Dit geldt vooral voor vrouwen die afhankelijk zijn van het openbaar vervoer. Om riskante situaties te mijden, gaan ze plekken uit de weg waar ze een vergrote kans lopen op escalatie. Sommigen maken zelfs een risicoanalyse voordat ze naar buiten gaan. Ook het soms aangevoerde argument dat een niqaabverbod een emanciperende werking zou hebben slaat de plank dus volledig mis; de wet heeft er juist voor gezorgd dat veel vrouwen niet meer naar buiten durven en minder participeren in het openbare leven.

Ik ben een alleenstaande moeder van twee jonge kinderen. Ik heb geen man die mij vertelt dat ik een niqaab moet dragen en ook geen vader die dat zegt want ik ben een bekeerling. Sinds het verbod is ingegaan, herken ik mijn eigen land niet meer. Ik ben niet meer welkom in het ziekenhuis, het openbaar vervoer en nog een paar andere plekken. Ik kan niet meer naar mijn ouders. Mijn kinderen zien hun opa en oma minder vaak en ziekenhuisbezoeken probeer ik ook te vermijden. Als ik boodschappen doe in het winkelcentrum zijn er mensen die mij aanspreken en zeggen dat ze politie erbij willen halen. Ze denken dat het ook daar verboden is, maar dat is het niet. Dus ik trek mij daar niks van aan. Maar het is wel pijnlijk om te zien dat het land waarin ik ben geboren als een vreemd land aanvoelt. Mijn kinderen zijn ook hier geboren en dit zal voor altijd ons thuis zijn, maar we zijn hier niet meer welkom. Mijn bewegingsvrijheid is inderdaad ingeperkt. Het openbaar vervoer was het middel om mij en mijn kinderen dichtbij onze familieleden te brengen. Ook maakten wij uitjes en deden we boodschappen daarmee. Mijn kinderen zouden bijvoorbeeld op een zondagochtend naar de kinderboerderij toe kunnen gaan, maar dat kan nu niet meer.

Mijn vader die alleen als invalide in een verzorgingstehuis leeft, kan ook niet meer opgezocht worden. Mijn kinderen missen echt veel. Het is meer sneu voor hen dan voor mij.

11 november 2019

Elke dag op het schoolplein sta ik er weer met enige onzekerheid. Als ik dan eens naar het consultatiebureau moet, zit ik er weer mee. En wat als mijn kleine naar het ziekenhuis moet? Helaas, mama kan niet meer mee. Van een erg onafhankelijke moeder ben ik een afhankelijke huisvrouw geworden. Bij elke keuze die ik maak, moet ik twee keer nadenken. Ga ik zelf? Kan ik zelf gaan? Of stuur ik mijn man?

Een opleiding zit er niet meer in. Een nieuwe baan waarschijnlijk ook niet. Hoe kan ik mezelf nu verder ontwikkelen? Ik denk dan aan een land als Engeland waar niqaabi's in alle vrijheid gewoon kunnen studeren aan de universiteit. Ik denk aan de huisartsen en leraressen daar mét een niqaab. Hoe kan niemand dan zien dat het niet aan mijn niqaab ligt?

Het is niet mijn niqaab die zorgt voor een obstakel! Het is door een zeer bekrompen denkwijze, van mensen die mij niet kennen, dat ik mij niet vrij kan bewegen in mijn eigen land.

Ik ben al zo vaak op straat lastiggevalen in het bijzijn van mijn kinderen. En dan is er een gek in de Tweede Kamer die beweert dat het nergens op gebaseerd is. Zeg meneer, vraag maar eens aan mijn kleine manneke van 6 waarom hij inmiddels bedacht heeft dat hij wel zelf alleen naar de winkel gaat zodat hij mama niet

14 november 2019

14 november 2019

39

wekelijks met het openbaar vervoer, omdat ik momenteel niet over een auto beschik. Ik kan mijn persoonlijke abonnement van de trein niet meer gebruiken, dus ik moet 2x zoveel betalen voor een anonieme kaart om te voorkomen dat een conducteur/trice een burgerarrest uitvoert. Ik ben wekelijks 2x zoveel kwijt, en waar moet ik dat geld vandaan halen? Als ik wekelijks naar de zorg moet hoop ik dat ik geen racist voor me heb staan bij de balie. Als ik naar de supermarkt ga hoop ik dat er dit keer niet keihard een karretje tegen me aan wordt gedrukt, omdat een omstander een hekel heeft aan de boerka die ik draag.

Dit is niet normaal en mag niet genormaliseerd worden. Het is niet normaal dat ik mij onveilig voel en het is niet normaal dat men denkt te kunnen doen en zeggen wat ze willen, alleen maar omdat er een burgerarrest uitgevoerd mag worden. Sinds wanneer ben ik een crimineel omdat ik een boerka draag?

Ik ben niet meer veilig op straat sinds het verbod is ingegaan, en ben sinds 1 augustus onderdrukt door de staat. Het allerergste vind ik nog eens, dat de staat praat over veiligheid, maar hoe zit het met mijn veiligheid, sinds 1 augustus?

15 november 2019

.....

Naast het bus-incident, heb ik meerdere ervaringen gehad in het OV. Ik kreeg uitspraken naar mijn hoofd geslingerd die varieerden van: Laat je gezicht even zien", "Je bent op de hoogte van de nieuwe wetgeving? Hou je daar in het vervolg aan", tot "Je weet dat ik dit moet melden he?"

Ik heb met spoed mijn rijbewijs moeten halen binnen twee weken, mijn niqaab moeten verwijderen in het CBR en in het gemeentehuis.

Daarnaast word ik belemmerd in mijn dagelijkse bezigheden, doordat ik niet kan deelnemen aan bijeenkomsten op de school van mijn kinderen noch kon ik mijn opa opzoeken die sinds het verbod twee keren is opgenomen in een ziekenhuis, dat het verbod handhaaft. Ook kon ik mijn dochter niet bijstaan, wanneer ze naar het ziekenhuis moest voor onderzoeken.

Ik kan wel zeggen dat ik kamp met klachten en belemmeringen op zowel praktisch als psychisch gebied.

19 november 2019

.....

Ik heb in mijn eigen woonplaats voorheen nooit problemen gehad met mijn niqaab. Toen het verbod inging, dacht ik dat het mee zou vallen. Maar nu besef ik pas wat deze wet inhoudt. Volgende week moet ik bij de gemeente mijn VOG aanvragen. Ik maak me daar zorgen over. Hoe ga ik dat aanpakken? Moet ik dan een boerka-buddy inschakelen? Voorheen kon ik zonder problemen naar het stadhuis en mijn zaken regelen. Mezelf identificeren was geen probleem, maar dat kan nu niet meer.

4 augustus 2019

.....

Door de reacties op mijn niqaab ben ik bijna altijd thuis. Ik heb een kind waar ik graag mee naar buiten wil. Om dit soort situaties te vermijden, bestel ik tegenwoordig vaker mijn boodschappen via internet. Het liefst wil ik ook verhuizen, omdat ik me niet meer veilig voel in deze wijk.

1 augustus 2019

.....

Het is heel frustrerend. Zodra je de deur uitgaat begint het. Je wilt niet naar buiten gaan, maar je moet wel. Je moet continu nadenken en ervoor zorgen dat je op plekken bent waar mensen in de buurt zijn. Mijn veiligheid staat voorop. Je moet alles uitzoeken voordat je naar buiten gaat. Wie kan je inschakelen als er iets gebeurt? Ik zoek dingen uit zoals: wat zijn de huisregels van vervoersmaatschappij X of organisatie Y? Staat daar al iets over gezichtsbedekkende kleding? Het is te veel.

Mijn vrijheid is beperkt. Ik vermijd bepaalde plekken en tijden. Je moet een hele planning maken om ergens veilig en wel aan te komen. Dat kost tijd en energie. Je bent als het ware bezig om elke keer een risicoanalyse te maken.

6 augustus 2019

.....

In mijn wijk kan ik elke keer wel wat meemaken. Ik bestel vaak mijn boodschappen online om dit soort situaties buitenshuis te voorkomen. Anders zou ik elke dag wel wat meemaken. Voor mijn gevoel gebeuren dit soort dingen de laatste jaren steeds vaker.

16 augustus 2019

14. CORONA EN MONDKAPJES: HET COMMUNICATIEARGUMENT

Corona is niet meer weg te denken uit ons dagelijks bestaan. Dat geldt ook voor mondkapjes die in het openbaar vervoer zelfs verplicht zijn per 1 juni. Verder hadden Amsterdam en Rotterdam per 5 augustus 2020 de mondkapjesplicht uitgebreid naar drukke gebieden in de stad. Dit gaat wederom om niet-medische mondkapjes. Je hoeft ze niet per se te kopen, maar je kan ze ook zelf maken van stof. De mondkapjesplicht is in essentie niet in strijd met de wet, want er is een uitzondering gemaakt voor de gezondheid. Toen de mondkapjesplicht in het OV inging, schreef Rijksoverheid op haar website dat het gedeeltelijk verbod niet meer van kracht is in het OV. Een tijdje later heeft Rijksoverheid de tekst aangepast en de zin weggelaten (zie afbeelding 14.1).

Hoe herken ik een niet-medisch mondkapje?

Niet-medisch mondkapje hebben geen CE-markering of een medische claim, zoals 'for medical use'.

Hoe verhoudt het dragen van mondkapjes in het openbaar vervoer zich met het gedeeltelijk verbod op gezicht bedekkende kleding in het openbaar vervoer?

Het verbod op gezicht bedekkende kleding blijft gewoon van kracht. Die wet kent echter een uitzondering: als kleding noodzakelijk is ter bescherming van het lichaam in verband met de gezondheid of de veiligheid is het verbod niet van toepassing. In het OV geldt vanaf 1 juni de verplichting om een mondkapje te dragen. Zo lang die verplichting geldt, is het verbod dan ook niet van toepassing in het OV.

Mag ik een mondkapje dragen in het onderwijs en in overheidsgebouwen?

De Wet verbod op gezicht bedekkende kleding is van toepassing op het onderwijs en in overheidsgebouwen. In het onderwijs en in overheidsgebouwen geldt de verplichting om een mondkapje te dragen niet.

Hoe verhoudt het dragen van mondkapjes in het openbaar vervoer zich met het gedeeltelijk verbod op gezichtsbedekkende kleding in het openbaar vervoer?

Het [gedeeltelijk verbod op gezichtsbedekkende kleding](#) blijft gewoon van kracht. Die wet kent een uitzondering: als kleding noodzakelijk is ter bescherming van het lichaam in verband met de gezondheid of de veiligheid. In het OV geldt sinds 1 juni 2020 de verplichting om een mondkapje te dragen.

Afbeelding 14.1: Op de website van Rijksoverheid stond eerst dat door de mondkapjesplicht per 1 juni 2020 in het OV, het 'boerkaverbod' niet van toepassing meer is. Na verloop van tijd heeft Rijksoverheid de tekst op de website gewijzigd.

Het communicatieargument wordt vaak aangehaald om het verbod te rechtvaardigen. Nu de mondkapjes het straatbeeld steeds meer bepalen, horen we nauwelijks iets over communicatie. De mondkapjesplicht plaatst vraagtekens bij het communicatieargument. In hoeverre is dit argument nog houdbaar? Tegenwoordig lopen er zoveel mensen rond met mondkapjes en daar lijkt men geen problemen mee te hebben. Blijkbaar staat gezichtsbedekking de communicatie niet in de weg, want tot nu toe zijn daar geen klachten of maatschappelijke discussies over ontstaan. Mondkapjes leiden ook niet tot gevoelens van onveiligheid omdat een deel van het gezicht verhuuld is. Waarom vormt dit wel een probleem als het een islamitische vrouw is die een gezichtssluier draagt? Dat communicatie geen discussiepunt meer is, bewijst wederom dat dit argument vooral als excuus werd gebruikt om de vrijheid van moslima's in te perken.

"Dit was net gebeurd. Ik* dacht ik noem het wel even. Niet dat het nou zo'n grote issue is. Het is maar één man met een mening, maar waar het mij om gaat is dat men nu zelfs dit aangrijpt om nog met het nikaabverbod aan te komen. Ik droeg gewoon een abaya en lange jas met bloemetjes hoofddoek. Er was een man die zei: "Dat mag eigenlijk niet he wat jij draagt?" Ik zo van: "Hhuhhh?? Zijn mondkapjes verboden dan? Ik hoorde net op de persconferentie van Rutte dat het wel mag en juist moet in het openbaar vervoer vanaf juni." Hij antwoordde: "Nee, mondkapjes zijn niet verboden, maar door jouw lange gewaad en sluier lijkt het net op de nikaab met jouw mondkapje voor en dat mag niet meer." Ik: "Meneer snapt u het zelf nog? (gewoon op een vriendelijke manier) Dus gezichtsbedekking mag per augustus 2019 niet meer voor moslima's in het openbaar vervoer. En nu krijg je vanaf juni een boete als je geen gezichtsbedekking draagt in het openbaar vervoer. Gaat u mij nu vertellen dat iedereen een mondkapje mag dragen behalve ik als moslima omdat het zou lijken op...?" De man lachte het een beetje weg.

*(*meldster draagt geen gezichtssluier, maar een hoofddoek met een mondkapje), mei 2020*

De meldingen die wij hebben ontvangen sinds de uitbraak van corona, laten wederom zien dat niet gezichtsbedekking maar vooral de islamitische uitstraling van de drager als problematisch wordt gezien. Zo hebben we meldingen ontvangen van vrouwen die een hoofddoek dragen en, net zoals andere passagiers, een mondkapje droegen in het openbaar vervoer. Deze vrouwen werden lastiggevallen door chauffeurs of conducteurs die zich genoodzaakt voelden om hen aan te spreken alsof ze in overtreding van het 'boerkaverbod' waren. Verder hebben we ook een melding ontvangen van een vrouw die dienstverlening geweigerd werd bij de gemeente omdat ze een mondkapje droeg, terwijl anderen wel werden geholpen. Mondkapjes zijn blijkbaar geen mondkapjes meer als gesluierte moslima's ze dragen.⁴¹

Vandaag stapte ik als hoofddoekdragende moslima, de tram in via de achteringang met een zwart mondkapje. Helemaal volgens de regels. Voordat ik mijn tweede voet in de tram zette, keek ik naar de conducteur om hem te groeten, in te checken en vervolgens door te lopen. In plaats van een vriendelijk gezicht, keek ik naar een nee-knikkende conducteur die mij boos aankeek. Op dat moment ging ik voor mijzelf na of ik me aan alle regels hield en of ik niet iets over het hoofd heb gezien. Mondkapje heb ik om mijn gezicht en mijn ov-chipkaart heb ik in mijn hand. Ik vraag de conducteur wat er aan de hand is waarna dit gesprek plaatsvond:

Nee-knikkende conducteur: "Dat is geen mondkapje en daarmee kom je niet binnen."

Ik: "Pardon?"

Nee-knikkende conducteur: "Dat is geen mondkapje en daarmee kom je niet binnen."

Ik: "Ik begrijp het niet meer. Heb je geen mondkapje, mag je er niet in. Heb je wel een mondkapje, mag je er ook niet in. Ten eerste: dit is wel een mondkapje en ten tweede: ik ben niet van plan de tram uit te stappen."

Conducteur: "Nogmaals, dat is geen mondkapje."

Ik: *Doet mondkapje af en laat zien dat het een mondkapje is* "Dit is wel een mondkapje"

Conducteur: "Oh, maar je bent niet van plan de tram te verlaten?"

Ik: "Nee, ik heb een mondkapje en ov-chipkaart. Zou niet weten waarom ik de tram zou moeten verlaten."

Conducteur: "Volgende keer kun je rustiger reageren."

Ik: "Volgende keer kunt u netjes vragen of iemand een mondkapje op heeft of iets anders."

Ik was niet de enige die instapte en alsnog was ik de enige die aangesproken werd op een manier die erg discriminerend overkwam. Verder zaten meerdere mensen in het ov met een zwart mondkapje. Ik heb vaker met het ov gereisd, en ben geen een keer aangesproken hierop.

⁴¹ Rubio, I. (2020, 15 juli). *Den Haag: 'Moslima's met mondkapje worden niet geweigerd'* Geraadpleegd van: <https://www.ad.nl/den-haag/den-haag-moslima-s-met-mondkapje-worden-niet-geweigerd~a4d06912/> En: Rubio, I. (2020, 18 juni) *Moslima met mondkapje 'geweerd' bij gemeente: 'Maar er is toch geen verbod op mondkapjes!'* Geraadpleegd van: <https://www.ad.nl/den-haag/moslima-met-mondkapje-geweerd-bij-gemeente-maar-er-is-toch-geen-verbod-op-mondkapjes~a3664806/>

Ik had een zwarte hoofddoek op waardoor het misschien leek dat het geen mondkapje was, maar dat geeft de conducteur geen recht om aannames te doen en te dreigen om mij de tram uit te zetten. Hij veroorzaakte een situatie waarbij de hele tram stond te kijken naar een discussie tussen een moslima en een blanke Hollander. Nadat ik was uitgestapt, heeft de Marokkaanse trambestuurder zijn excuses moeten aanbieden voor het gedrag van zijn collega.

Deze regel is pas twee dagen ingevoerd en het loopt nu al verkeerd. Ik hou mijn hart vast voor de komende tijd waarin dit nog verplicht zal zijn. Ik voelde mij erg gediscrimineerd terwijl ik mij gewoon netjes aan alle regels houd. Ik vind niet dat zulke personen in openbare ruimtes moeten werken in een multiculturele samenleving!

3 juni 2020

.....

Eergisteren stapte ik samen met mijn moeder en mijn twee kinderen de bus in en wij droegen natuurlijk beiden een mondkapje. Ik een wit medisch mondkapje en mijn moeder een zwart mondkapje met een filter erin die zij een tijd geleden bij de Douglas heeft gekocht. In de bus zat ook een man achterin met een zwart mondkapje. Die dag droeg mijn moeder toevallig ook een zwarte hoofddoek. Toen mijn moeder netjes incheckte en ging zitten zei de buschauffeur opeens: "Dit is geen mondkapje!"

Ik kijk verbaasd naar mijn moeder en vervolgens naar de buschauffeur en ik zeg: "Jawel hoor."

Mijn moeder reageert ook en ze laat het mondkapje zien waarop de buschauffeur meteen zegt: "Oh, OK ik dacht van niet." Hij begint meteen over een ander onderwerp te praten dat nergens over gaat (dat kinderen vanaf 13 jaar wel een mondkapje moeten, bla bla... (mijn kinderen zijn 4 en 3 jaar oud)).

In ieder geval: dit is een duidelijk voorbeeld van discriminatie. Alleen omdat mijn moeder een zwarte hoofddoek droeg met een zwart mondkapje werd ze aangesproken en moest ze laten zien dat ze inderdaad een mondkapje draagt! Terwijl de helft van Nederland met een zwart mondkapje loopt!

14 augustus 2020

OVER STICHTING MELD ISLAMOFOBIE

Stichting Meld Islamofobie constateert dat islamofobie in Nederland nog niet erkend wordt als een structureel probleem en als een vorm van geïnstitutionaliseerd racisme. Dit resulteert in een toenemende normalisering en acceptatie van islamofobie door de overheid en burgers, zowel moslims als niet-moslims. Hier wil de organisatie tegenwicht aan bieden.

Meld Islamofobie komt op voor slachtoffers van islamofobie, biedt hen een platform waar zij hun stem kunnen laten horen en waar zij erkenning krijgen. Daarbij constateert de stichting dat de kritische kennis over islamofobie die nodig is om burgers te mobiliseren en tegenwicht te bieden, ontbreekt. Meld Islamofobie produceert kennis door islamofobie in Nederland te monitoren en door eigen onderzoek te initiëren en uit te voeren.

De publicaties van Stichting Meld Islamofobie zijn gratis te downloaden via www.meldislamofobie.org